Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Usaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

1 kuu	Kr. 0.65	„Tõusv. Noor."	„Eesti Taluga"
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veeru mm. Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul. Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 2-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 109. Paides, teisnädalal 21. septembril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Praha nõudis vahekohut

Soovis küsimuse uut kaalumist Londonis ja Pariisis. — Tshehhoslovakkiale anti vastus ööl vastu kolmapäeva.

Godesbergis oodatakse juba Chamberlaini.

ETA. Praha, 21. septembril.

(Havas.) Läbirääkimised Praha, Pariisi ja Londoni wahel jatkuwad. Täna öösel kella ½3 kuni kella 3-ni Prantsuse ja Inglise saadikud külastasid uuesti president Beneshit, esitades temale oma walitsuste nimel uue noodi. Selle demarshi tagajärjel oli Praha lossis uus kabineti nõupidamine. Ametlik teadaanne selle kohta awaldatakse hommikul.

Inglise ja Prantsuse saadikute wisiidi kohta seletatakse ametlikult, et siin on tegemist uue demarshiga ühenduses Inglise-Prantsuse kawaga.

Tshehhoslowakkia walitsuse poolt esitatud eelmise noodi kohta teatatakse Prahast, et selles noodis on Prantsusmaad ja Suur-Britanniat palutud põhjalikult kaaluda oma ettepanekuid, milledes soowitatakse loowutada Saksamaale Tshehhoslowakkia piiriäärseid maakondi. Tshehhoslowakkia walitsus oma noodis seletab oma suhtumist Inglise-Prantsuse ettepanekutele ja teeb wastuwäiteid teatawate punktide kohta.

Edasi üteldakse seletuses, et kõik walitsuse eilsed nõupidamised olid pühendatud rahwuswahelisele kriisile, mis on tekkinud Tshehhoslowakkia probleemi ümber ja mille lahendus on praegu kõigi Euroopa pealinnade mureks.

ETA. Pariis, 21. septembril.

(Havas.) Tshehhoslowakkia walitsuse wastuses üteldakse, et Praha kabinet ei wõi wastu wõtta Inglise-Prantsuse ettepanekuid, mis on wälja töötatud ilma tema nõusolekuta. Tshehhoslowakkia walitsus nõuab, et konflikt Tshehhoslowakkia ja Saksamaa wahel antaks wahekohtu lahendada wastawalt mõlema maa wahel 1926. aastal sõlmitud lepingule, ja et Londoni ja Pariisi walitsused wõtaksid küsimuse uuesti kaalumisele. Selle wastuse tagajärjel Prantsuse ja Inglise saadikud esinesidki Prahas uue demarshiga.

ETA. Praha, 21. septembril.

(Reuter.) Kuuldub, et Briti ja Prantsuse saadikud, kui nad täna hommikul kell 2.15 käisid Praha lossis, soowitasid president Beneshile tungiwalt Inglise-Prantsuse rahukawa wastuwõtmist terwikuna, sest aeg pressib. Pärast saadikute lahkumist lossist kell 3.30 kutsuti kokku kitsam kabinet. Kell kuus järgnes kabineti täiskoosolek.

Arwatakse teadwat, et Tshehhoslowakkia walitsuse eilne noot ei olnud lõplikuks wastuseks Inglise-Prantsuse ettepanekutele. Pärast seda, kui Praha oli põhimõtteliselt wastu wõtnud Inglise-Prantsuse kawa, Tshehhoslowakkia walitsus on muutnud oma seisukohta. Nähtawasti on see sündinud osalt awaliku arwamise surwel.

ETA. Praha, 21. septembril.

(Reuter.) Kabineti täiskoosolek lõppes kell 9 pärast kolm tundi kestnud nõupidamist. Nõupidamise kohta ei awaldatud mingit seletust. Ei ole teada, kas ja missugune otsus on tehtud. Ametlikku teadaannet wõidakse oodata alles pärast lõunat.

Pärast walitsuse koosolekut üks ametlik isik seletas Reuteri korrespondendile, et ei saa ütleda, nagu ei oleks walitsus oma otsust weel teinud, kuid igatahes oleks hädaohtlik teha oletusi walitsuse otsuse kohta.

Pool tundi hilsem tuli kokku koalitsioonierakondade komisjon, et uurida seisukorda walitsuse poolt esitatud aruande walguses. See komisjon koosneb walitsust toetawate erakondade esimeestest ja parlamendi mõlema koja rühmade esimeestest.

Seisukorda peetakse endiselt pinewaks. Asjaolu, et wastutuse alust laiendatakse pidewalt, näitab, et walitsus on otsustanud ära kuulata wõimalikult suurema hulga rahwaesindajate arwamise. Awalik arwamine, nagu see peegeldub ajakirjanduses, on ikka weel järeleandmise wastu.

ETA. Pariis, 21. septembril.

(Havas.) Havasi agentuuri erikorrespondent Prahas teatab, et Tshehhoslowakkia walitsus on pärast öö läbi kestnud nõupidamisi täna hommikul otsustanud Inglise-Prantsuse ettepanekud wastu wõtta.

Saksa surve Ungarile?

ETA. Berliin, 21. septembril.

(Havas.) Saksa-Ungari läbirääkimised, Berchtesgadenis Hitleri ning Ungari peaministri Imredy ja wälisministri Kanya wahel ja Romintenis Ungari riigihoidja Horthy ja marsjal Göringi wahel, näitawad et Ungarit on ametlikult kutsutud loobuma oma tagasihoidlikkusest Tshehhoslowakkia probleemi suhtes. On põhjust arwata, et Ungarile on esitatud kategooriline küsimus tema käitumise kohta juhul, kui Saksamaa peaks olema sunnitud „sõjaliselt wälja astuma Tshehhoslowakkia wastu." Paistab, et Saksa poolt on wäga selgesti mõista antud, et „kes ei riski midagi, see ei saa midagi." Londonis tehtud Inglise-Prantsuse otsused kõrwaldawad rahwahääletuse mõtte Tshehhoslowakkias. Paistab, et need otsused on esitatud ungarlastele argumendina selleks, et nad wõtaksid nüüd selge seisukoha ja esineksid kindlate nõudmistega, sest wastasel korral wõiks Ungari wähemusrahwus Slowakkias täielikult unustusse jääda Tshehhoslowakkia probleemi lõplikul lahendusel. Kõik märgid näitawad, et, olles asetatud selle probleemi ette, Ungari riigimehed otsustasid esineda oma nõudmistega Saksamaa kõrwal.

Paistab, et Poola suursaadiku kohtamine Hitleriga ning kawasetud kohtamine marsjal Göringi ja Poola wälisministri Becki wahel käiwad sama asja kohta.

Ameerika tahab jääda eemale Euroopa tülist.

ETA. Washington, 21. sept.

(Reuter.) Üha rohkem ilmneb, et Ameerika tahab jääda eemale Euroopa kriisist. Siinseis ametlikes ringkonnis kardetakse, et seisukord Euroopas on halwenemas selle tagajärjel, et Saksamaa erskujul ka Ungari ja Poola on esinenud nõudmistega Tshehhoslowakkia jagamiseks. Kuigi Washingtonis tuntakse jälestust kontsentreeritud rünnakutele riigi wastu, kelle iseseiswuse deklaratsioon töötati õieti siin wälja Ameerika heakskiitmisel, peab Ühendriikide walitsus arwestama Ameerika awalikku arwamist, mis on üha rohkem Ühendriikide wahelesegamise wastu.

Poola ähvardab jõuga?

ETA. Warsjawi, 21. sept.

(DNB.) Poola awalikkuse huwi Tshehhoslowakkia küsimuse arenemises koondub üha enam poolakate piirkonna tagasinõudmisele. Iskra agentuur seletab, et poolakaid rahuldab teadmine, et juhul, kui ei ole enam teist teed Poola õiguste jalulseadmiseks, wõib loota Poola sõjajõududele. Tuletatakse meele Poola-Leedu konflikti ja tähendatakse, et Poola-Leedu suhete normaliseerimisel heideti samuti waekausile Poola sõjajõud. Sellest aitas. Samuti on ka nüüd. Kui Inglismaa ja Prantsusmaa nõuakkid Poolalt ja Ungarilt Tshehhoslowakkia uute piiride tagamist, siis poolakad keeldukkid seda täitmast, eriti siis, kui Poola nõudmisi ei täideta täielikult, s. t. kui Olsa jõe piirkond ei liideta Poolaga. Poola on walmis tegema 200.000 werewennale teed Poolasse, ja kui muud ei aita, siis jõuga, ütleb agentuur.

Prahat kiirustatakse

Wõib ette kujutada, milline kibestunud meeleolu walitseb praegu Prahas. Euroopa rahu arwed — ja suured arwed — on esitatud Tshehhoslowakkia pealinnale wäljamaksmiseks. Kas ta tahab maksta?

Prahale pole jäetud suurt walikut oma sammude edaspidiseks suunamiseks. Üks rada oleks relwastatud enesekaitse. Koos seniste liitlastega ning moraalsete toetajatega oleks selle tee käimine mõeldaw. Kuid liitlasi ei ole enam. Prantsusmaa soowitab kokkulepet, ning Wenemaa poolt kuuldub hääli, et ta täidaks oma kohustusi ainult siis, kui seda teeb ka Prantsusmaa. Üksinda sõdida tähendaks lisada kannatustele weel lootusetu werewalamine.

Jääb teine tee: alistuda paratamatusele ning nõustuda suurriikide tingimustega. See päästaks Euroopa rahu, rajaks wõib-olla wõimaluse suurriikide laialdasemaks kokkuleppeks ka teistes küsimustes.

Praha on nähtawasti walinud teise tee. Kuid ta pole heisanud weel täiesti walget lippu. Ta tahab pidada läbirääkimisi, kaubelda wälja oma täbaras olukorras weel soodustusi, kui wähegi wõimalik. Kuid suurriikidel on kiire. Prahale ei anta mahti. Öösel tuuakse Tshehhoslowakkia walitsusele uusi noote.

Kiirustamine sünnib kahel põhjusel. Juba on määratud kindlaks Hitleri ja Chamberlaini järgmine kohtamine neljapäewal Reini kaldal. Inglise peaminister esindab seekord ka Prantsusmaad, Hitleril on kaasas Mussolini poolehoid. Seekordsest kohtamisest tahetakse kujundada seisukorra lahendust, sest kohtamiste rea pikenedes asi muutuks üha piinlikumaks. Sellepärast nõutakse ka Prahalt kiiresti lõppsõna.

On weel teine põhjus: tuleb järjest juure neid, kes soowiksid saada ka oma osa. Peab kiirelt tegutsema, et juba Tshehhoslowakkia enda huwides osasoowijaid ei sigineks üleliia selleks praegu soodsas õhkkonnas.

Saksamaa on juba wõinud kirjutada enda kontosse tugewa prestiižhiwõidu Tshehhoslowakkia probleemi lahendamisel. Mis tund edasi, seda rohkem kasutab ta oma positsiooni. Osalt Saksamaa mõjutusel, osalt ehk ka omal algatusel on teinud sellest järeldusi need, kes seni olid kõhklewal, äraootawal seisukohal. Ka Ungari ning Poola huwid on mängus Tshehhoslowakkia ümberkorraldamisel. Tshehhoslowakkia piirides elutsewad 200.000 poolakat (poola andmete järele) ja kolmweerand miljonit ungarlast ihkawad oma emamaa poole. Ja emamaa muidugi ihkab neid. Kuid ei Ungari ega ka Poola pääse praegustes oludes ise Godesbergi, kus langetatakse otsus Tshehhoslowakkia tulewiku kohta. Sellepärast wiibiwad Ungari ja Poola riigimehed Saksamaal, et wõib-olla anda edasi wolitusi Hitlerile rääkida ka ungarlaste ning poolakate huwide eest.

Küsimus seisab selles, et kui Prahale esitatakse järjest uusi arweid, kas see lõpuks ikkagi ei aja tshehhe meeleheitlikkudele sammudele? Rahu huwides me loodame, et ei. Kuid pole raske mõista Praha seisukorda.

—l.

Välis- ja riigikaitse komisjonid pidasid koosolekut.

Riigiwolikogu ja Riiginõukogu wälis- ja riigikaitse komisjonide ühisel koosolekul teisipäewal Wabariigi Walitsus informeeris neid parlamendi komisjone wälisministri poolt Genfis 19. sept. Rahwasteliidu täiskogu ees tehtud deklaratsioonist Rahwasteliidu pakti artikkel XVI tõlgitsemise kohta. Wastawalt sellele Eesti loeb art. XVI ettenähtud sanktsioone mittesunduslikeks ja reserweerib enesele ajutiselt õiguse otsustada igal erijuhul, kas ja mil määral ta oleks walmis rakendama art. XVI eeskirju.

Pärast mõttewahetust komisjonide liikmete poolt Wabariigi Walitsuse samm leidis mõlemate parlamendi komisjonide üksmeelset heakskiitmist.

Tartu advokaadi äkiline surm

Tartus, 21. sept.

Öö wastu kolmapäewa suri Tartus järsku tuntud advokaat P. Kakko, 37 a. wana, elukoht Rüütli t. 16. Kakko oli „Bürgemnsse's" kaarte mängimas kahe kaaslasega. Äkki ta warises kokku ja suri silmapilkselt.

Poisike kukkus kreegipuu otsast ja sai elukardetavaid wigastusi

Kuressaare, 21. sept.

Lümanda wallas Gotlandi külas sai teisipäewal kreegipuu otsast kukkudes elukardetawaid wigastusi Suurekaewu talust päritolew 12-aastane Waldek Tarkin. Poisike toimetati meelemärkuseta olekus Saaremaa maahaiglasse. Poiss on weel elus, kuid ei ole tulnud meelemärkusele ning tema ellujäämise lootused on wäga wäikesed.

Vangid ja tööpõlgurid Alutaguse metsadesse puid lõikama.

Käesolewal nädalal algawad Alutaguse suurtes põlismetsades iga-aastased suured raietööd, mis tänawu töötawad kujuneda üsna suurejooneliseks, kuna mahawõimisele tuleb umbes 50—60 hektaari palgimetsa. Tööd teostatakse peamiselt wangidega, kes selleks ajaks kohale tuuakse Rakwere ja teistest wanglatest. Möödunud aastal ehitati metsafüügawusse wangide koloonia, kus metsamehed koos walwuritega elawad. Kuuldub, et metsatöödele tahetakse panna ka tööpõlgurid, kes meelt parandama mõistetud töölaagrisse.

Loodetav ilm

neljapäewal, 22. septembril.

Kergest keskmise kiirusega kagutuuli. Muutlik pilwitus. Kuiw. Sombane. Öösel ja hommikul udu. Temperatuur endine.

Maanoorsoo komblus ja peod.

Seltskondliku elu suwine hooaeg on maal jõudnud lõpule. Wõib teha kogutud tähelepanekute järgi kokkuwõtte möödunud suwe tegewusest. On korraldatud igasugu rahwakogunemisi: küll eripäewi mitmelt alalt, küll wõistlusi, küll pidusid, loteriisid, õppereise jm. Kuigi maainimene pidi meil praegu olewa töökäte wähesuse tõttu oma igapäewatöös sageli endast wälja panema wiimase jõupingutuse, siiski wõis märgata kõigil aladel elawat huwi ja wilgast tegewust. See annab tunnistust sellest, et meie rahwa waim on elaw, aga ka sellest, et rahwa üldine elujärg on üha paranemas.

Wõib märkida nähet, et peagu kõigil rahwakogunemistel kipub olema ülekaalus rahwa noorem põlw. Seda eriti aga just igasugu lõbustuste ja pidustuste puhul, kus enamasti wanem põlw üldse pole esindatud. Neil puhkudel on meie noorema wanempõlwe (20—40 a.) kõrwal wäljas meie wanem noorsugu (16—20 a.) peagu sajaprotsendiliselt. See on mõistetaw, sest et algkoolist wabanenud nooruk, kui seks aga kodudes wanematelt wähegi wõimalusi antakse, on alati kohal seal, kus wõib näha midagi säärast, mis pole just täiesti kuulum igapäewa ellu. Säärane on juba nooruse kõike-teada-tahtmine.

Igasugusel rahwakogunemisel wiibimine jätab inimestesse, eriti aga noortesse, kaswatawa mõju ainult siis, kui kord on rahwakogunemistel hea, kui ei esine esijoones joobnud olekut, mis paratamatult enamasti põhjustab wääritu käitumise mõne üksiku kohalwiibija poolt wõi koos teiste omasugustega.

Korralikult käituwas rahwahulgas wiibimine kaotab noortes inimarguse ja arendab nendes ühiskondlikku tundemeelt ning annab neile hoogu seltskondlikule tegewusele asumiseks oma jõu ja huwide kohaselt. Kui aga rahwakogunemistel esinewad joobnud olek ja koos sellega igasugu käratsemine, lällutamine ja räuskamine ning koguni tülitsemised — siis jääb noorel, kes säärasesse keskusesse sattunud, kas teadmatult wõi sinna läinud tahtlikult, ainult üle: kas tunda wastumeelsust oma ümbruse wastu ja kohapealt lahkuda wõi ise saada teiste sarnaseks ja kõigele kaasa teha.

Meie rahwakogunemised on toimunud suuremas osas kas rahwamajades wõi koolimajades. Kuigi neis majades on keelatud joobnud isikutel wiibida — kõnelemata sellest, et seal keelatud alkoholsete jookide müümine ja tarwitamine, — siiski tuleb wahetewahel ette, et joobnud isikud kipuwad segama ka seal kooswiibimisi. Kuid neid on sealt kerge kõrwaldada, sest neid wõib olla ainult üksikuid. Ka on nende käitumine terawas wastuolus üldise korraga ja nad sellaselt jääwad ainult hoiatawaks näiteks sellele, millisena inimene ei tohiks awalikus kohas wiibida.

Kuid alkoholi mõju ei piirdu kahjuks ainult selliste üksiknähetega. Meie tuletõrjele ja kaitseliidule on antud soodustus, et nende poolt korraldatawatel pidudel on alkoholsete jookide müük aktsiisimaksust waba. See on mõeldud selleks, et wõimaldada nendele organisatsioonidele endale hankida tulusid alkoholsete jookide müügist. Ja seda tulude hankimise moodust on hakatud peagu üldiselt, eriti aga tuletõrjeühingute poolt wäga ohtrasti kasutama. Kuhu aga sellega wälja jõuame?

Rahwamajades ja koolimajades neid joomapidusid korraldada ei wõi ja sellepärast peetakse nad kusagil talu küünis wõi kas wõi lihtsalt kusagil lahtise taewa all. Juba see asjaolu annab eeldused, et kord aga ka alkoholsete jookide ärajoomise mõimalused laskuwad allapoole seda tasapinda, mis wõiks olla mõeldaw ja lubataw suurema rahwakogunemise puhul. Kui jälgida määrusi, mis käsitawad alkoholsete jookide müüki ja kohaltarwitamise korda, siis näeme, et püütakse kindlustada olukorda, et inimene joobnunagi ei wõiks sattuda seisukorda, mis alahindaw inimesele kui eneseteadlikule olewusele: joogikoht peab asuma puhtates ruumides, kus korralikud lauad, ei tohi müüa wiina ilma suupisteta, ei wõi müüa wiina ka tugewalt joobnud isikutele ega noortele. Kas aga neid nõudeid saadakse täita mõnes talukuünis wõi metsatukas? Ei — sageli kusagil nurgataga wõi pöösawahel juuakse otse pudelitest ilma suupistet tarwitamata seni kui jäädakse samasse joobnuna küljeli lamama, kui enam ei jatku jõudu ümberlaaberdamiseks.

Kõige kurwem selle juures on see, et neist joomapidudest ei saa hoida eemale noori. Alla 20-aastased poisid (ja paraku isegi mõned tütarlapsed) kipuwad koos täiskaswanutega kõigele kaasa tegema. On arusaadaw, et nende arusaamine kombluseest ja korrast pärast säärast olengut ei wõi olla kuigi wastuwõetaw. Sellepärast ka maanoorsoo komblust, kõlblust ja terwist ei tohiks tuua ohwriks üksikute organisatsioonide ülalpidamise huwidele, pealegi kui wiimased on oma iseloomu poolest organisatsioonid, kes peaksid õigustatult oma tulud saama riigilt, omawalitsuselt ja seltskonnalt. Rahwa kombluse tasapinna tõstmiseks, mis on raske ja waewarikas töö, peaksid need organisatsioonid ise just esijoones aitama rööbiti oma otseste ülesannete täitmisega kaasa töötada. Omawalitsustel näiteks ei käiks üle jõu senise 1% asemel eelarwekulude üldsummast määrata tuletõrjele toetuseks 2%. Arwan, et seega oleks wõlg tuletõrjele tasutud. Teiskordselt oleks ta tasutud seega, et noorte organiseerimine loowale tegewusele wõiks anda tõhusamaid tulemusi.

A. Kruus.

Erakaupmehed teevad viljaga äri.

Sise-Virumaalt ostetakse kokku suuri viljatagavarasid. – Eraturul makstakse 2 senti kilolt vähem kui saadakse riigilt.

Sise-Wirumaal, raudteejaamadest kaugemal asuwates maakohtades, on praegu täies hoos wiljamüük erakaupmeestele, kes talust-tallu käiwad wilja ostmas ning siis kindlatel wastuwõtupäewadel kokkuostetud wiljatagawarad weoautodel jaamadesse weawad. Talupidajatele maksetakse erakaupmeeste poolt rukki kilost 14 senti ning nisust 20 senti kilo, seega hulga odawamat hinda kui riiklikul kokkuostul. Kuna sügisel igas talus kiiresti raha wajatakse, siis ei saa erakaupmehed oma „saagi" üle nurisseda ning suurel hulgal woolab wilja kokku waheltkauplejate ladudesse.

Omapärasemaks ja ühtlasi suuremaks erakaupmeeste kokkuostukohaks on Simuna läheduses Awanduse mõisa juures asuw wana maja, kus igal kolmapäewal peetakse nagu laata. Wiljamüütajaid woolab sinna kokku kogu ümbruskonnast, ning ülaltähendatud hindadega antakse wiljatagawarad erakaupmeestele. Kuna wiimased seal ei nõua, et wili peaks tares kuiwatatud olema, siis on müüjaid eriti palju. Kokkuostetud wili weetakse weoautodega Wägewale, kus asuwad laod. Arwestamine ja rahamaksmine sünnib samas wastuwõtukoha juures lageda taewa all.

Taludes ringi liikuwad waheltkauplejate agendid püüawad talupidajatele tawaliselt selgeks teha, et sisemaal tegutsewad ülesostjad ei teeni selle äri pealt suurt midagi. Ainukene teenistus seiswat selles, et ülesostjad saawad wiljaweoga oma weoautod tööle panna, sest muidu seiswat need wedude puudusel tööta. Kuigi kokkuostetaw wili wõib olla tares kuiwatamata, siiski walitakse waid niisugust wilja wälja, mis juba muidugi on täiesti kuiw. Juhtub aga wiljal olema mingisuguseid wähemaidki puudusi, siis arwestatakse kilo hinnast jällegi sentpaar maha. Taludes teewad waheltkauplejate agendid kas wõi must-walgele selgeks, et põllupidajal on kasulikum oma wilja müüa erakaupmehele, kui Riigi Wiljasalwele. Eriti rõhutatakse sisemaal seda, et talupidajal kulub wiljawooris käimisega see raha ära, mis ta riigilt wõiks oma wilja eest rohkem saada kui seda waheltkauplejad maksawad.

Talupidajatel tuleb aga sedalaadi erakaupmeestega ettewaatlik olla, sest on ju ilmselt selge, et nad kuidagi ikka peawad waheltteenima, ning wähese teenistusega need mehed waewalt lepiwad. Kuna wilja kaalumine toimub alati ülesostja kaalul, siis on wõimalik, et ka selle juures wõib müüja kahju saada. Hoiatawaks näiteks olgu Rakweres mõne aasta eest awastatud juhus, kus wiljaostja oli oma kaalupommid nii seadnud, et wähemalt puuda igakordse wiljakoorma kaalumise juures kaal põllupidaja kahjuks näitas. Juhul, kui mõni wiljamüüjatest kaalu juures wiperust märkas, siis makseti temale küll õige kaalu järele wilja eest tasu wälja. Jäi kaalu juures tekitatud ebaõige pommideasetus märkamata, ei saanud müüja hiljem midagi seletada oma wilja õige kaalu kasuks. Ka nüüd wõib niisuguseidki arusaamatusi ette tulla, mille juures wiljamüütaja wõib kindel olla, et kõik niisugused mitte just õiged asjad on ainult temale kahjuks.

Üksikutes erakaupmeeste poolt toimetatawates wilja kokkuostu kohtades ongi mitmesuguseid arusaamatusi kaalude pärast juhtunud, kuid seniajani pole neist ametiwõimudele teatatud. Tawaliselt likwideeritakse niisugused wahejuhtumised juba kohapealsete asjaosaliste kokkuleppel.

Maarahvas vähendab laenusid.

Sooviavaldused uuteks laenudeks Eesti Maapangast märgatavalt väiksemad kui eelmistel aastatel.

Ümberlaenustamine jõudnud lõpule.

Eesti Maapank on awaldannd möödunud aasta aruande, mille järele panga 12-da tegewusaasta tulemused uute laenude andmise alal kujunesid märgatawalt wähemaks kui eelmistel aastatel. Seda wähenemist on märgata eriti pantkirjalaenu osas, kus ka laenunõudmine oli eelmisest aastast wäiksem.

Laenusoowides wäljendatud laenusumma oli tegewusaastal 3,1 milj. krooni, kuna eelmisel aastal see oli 4,8 milj. krooni. **Laenupalwete rahuldamine** näitas aruandeaasta jooksul aga weelgi suuremat kahanemist. Kui 1936. a. anti wälja laenusid kogusummas 4,2 milj. krooni wäärtuses, siis 1937. a. oli see summa ainult 1,4 milj. kr. Peaosa sellest moodustas ümberlaenustamine asunduskapitali wõlakirjadega, kuid teise suurema osa moodustas wõlgade tasumiseks antud laen.

Aruandeaasta lõpuks oli wõlgade katteks **Maapangale panditud** 12.239 talu, millede kogupindala oli 441 tuh. hektaari ja kogumaksumus 40 milj. krooni.

Põllumajanduswõlgade ümberlaenustamise alal jatkus laenude wäljaandmine ning otsustamata asjade lahendamine. Aruandeaasta lõpuks oli ümberlaenustamise alal otsustatud üle 12 tuhande juhtumi ja ümberlaenustamist teostatud ümmarguselt 25 milj. krooni wäärtuses. Pooleli oli ainult weel 7 asja otsustamine.

Laenutingimust täitmata jätnud **talude sundmüügi** teostati aruandeaastal peamiselt ainult panga enda kaudu. Kohtupristawite kaudu määrati müügile ainult 2 talu, millede müük aga ei teostunud.

Erikapitalide ja erifondide arwel toimusid operatsioonid esiteks **asunduskapitali alal.** Üldse anti asunduskapitalist aruandeaasta jooksul 20 protsent wähem laene wälja kui eelmisel aastal. Asunduskapitali seis aasta lõpul oli 73,3 milj. krooni.

Maaparanduslaenu fondist toimus aruandeaastal erandina teistest operatsioonidest suurenemine, nõnda et laenu anti wälja 264 tuh. krooni. Aasta lõpuks oli maaparanduslaenu fondi seis 1,6 milj. krooni.

Eesti Maapanga bilansis 1937. a. lõpul oli tasakaalus 99,3 milj. krooniga, näidates seejuures puhaskasu 125 tuh. krooni.

Riiklik alkoholiküsimuse komitee loomisel.

Karskusliidu ettepanekuid vlinatarvituse piiramiseks.-- Soovitatakse maksuta müügilubade väljaandmise lõpetamist tuletõrjele.

Eesti Karskusliidu poolt informeeriti ajakirjanikke ankeedi tulemustega, millene korraldati käesolewa aasta kewadel ja suwel alkoholitarwitamise tagajärgede üle maal.

Wastawad küsimuslehed — arwult 2450 — saadeti kõigile wallawanematele ja -sekretäridele, koolijuhatajatele, maanaisteseltside esinaistele, luteriusu kirikuõpetajatele ja E. Karskusliidu usaldusmeestele

Ankeedi kokkuwõtetest selgub, et maal elaw ja töötaw rahwas kannatab eriti just alkoholi liigse kättesaadawuse all, kuna seda müüakse suures osas tarbeainetekauplustes, kirikute, koolide ja rahwamajade, meiereide, weskite j. t. maaelu keskusteks kujunenud asutiste ja kohtade liigses läheduses.

Joomine kauplustes.

Suure üksmeelsusega märgitakse müügikohtade wõrgu tunduwa laienemise tagajärgedena eriti laastawat mõju meie noorsoole ja perekonnaelule, käitumise labastamist, majanduslikke kahjusid, seltskondliku tegewuse raskusi, rahurikkumiste ja tülitsemiste koondumist müügikohtade ümbrusse, kus tawaliselt asuwad ka kool, rahwamaja wõi mõni teine üldtarwilik asutis, ilutunde halwamist, ulakust jne. jne.

Kõigi nende pahede wahenditu tajumine on kutsunud rahwa hulgas esile meil sel määral seninähtamatu suhtumise alkoholiküsimusse. Ankeedi wastawa küsimuse wastuste kohta kokkuwõte näitab, et joogikohtade awamise pärast walitseb selgelt eitaw meeleolu 251 wallas (69%), waldade üldarwust) jaataw aga ainult 27 wallas (7,5%). Ülejäänud waldades on meeleolu kas ebaselge, üksküikne wõi teadmata.

Karskusliidu soowe.

Arwestades ankeedis awaldatud rohkeid soowe ja märkusi, wõib praegu eriti kiiret lahendust nõudwaiks pidada järgmisi küsimusi:

1) Müügikohtade arwu wähendamine eeskätt sel teel, et alk. müük lõpetataks toidu- ja tarbeainetekauplustes. 2) Müügikohtade eemaldamine kirikutest, kooli-, rahwa- ja wallamajadest, meiereidest. Alkoholi müügikohtadele wäljawiimiseks tuleks laiendada restoranide kohta kehtiw wahemaa nõue wähemalt senisel kujul (0,5 km), kui seda ei leita wõimalikuks weelgi suurendada 1 km-ile. 3) Pühapäewa- ja öörahu kehtimapanek alkoholimüügi alal. 4) Alkoholi müügikeeld seltskondlike org.-ide poolt korraldatawate pidude einelaudades. Eeskätt aga lõpetada maksuta müügilubade wäljaandmine tuletõrjele. 5) Kohaliku keeluõiguse taaskehtimapanek. 6.) Salamüügi järelewalwe ja alkoholiseadustest üleastujate karistuste kõwendamine.

Eelpoolsed soowid on kõik tegelikust elust wälja kaswanud ja Eesti Karskusliit pooldab täielikult alkoholimüügiseaduse muutmist wastawalt juba kõige lähemal ajal. Samal ajal on selge, et alkoholiküsimuse lahendamisele tuleb asuda plaanikindlusega ja täies ulatuses nagu see meil teistel aladel on hakanud wälja kujunema. Sellepärast osutub küll hädawajalikuks riikliku alkoholiküsimuse komitee loomine Põhjamaade ja paljude teiste riikide eeskujul.

Majandus näitab rahulootuste tõusu.

Börsid on pidanud wiimaste päewade poliitilise pinge wäga kindlalt wastu. Eriti wõib seda märkida just Londoni kohta. Seal on wiimastel päewadel märgata isegi kulla hinna pidewat langust. Praegu seisab kuld Londonis 144 shillingit 7 penssi, kuna selle kuu keskel oli 144 sh. 11 penssi. Samuti on nael tõusnud tänaseks dollari suhtes 4.82,06 peale 15. sept. 4.79,12 wastu. See näitab õige suurt tõusu ja seega meeleolude paranemist.

Wäärtpaberite börsid on rahulikud ning ka kaubabörsidel ei ole märkida erilisi suuri muudatusi seoses poliitilise ärewusega.

E e s t i s ei ole näha mingit ärewust majandusringkondades. Tehingud pankades on täiesti normaalsed; hoiused kaswawad endise pidewusega.

Keskkassa ei kujune võistlejaks erapankadele.

Nagu juba warem oleme teatanud, on walitsusasutistes kaalumisel riiklikkude ettewõtete keskkassa ellukutsumine. Keskkassa oleks nende rahanduslikuks keskkohaks, wabade summade walitsejaks ja tegewuse ühtlustajaks ning rewideerijaks. Tema liikmeteks oleksid riiklikud ettewõtted ja aktsiaseltsid, kelle aktsiatest wähemalt 50 protsent riigi käes.

Algatuse teatawakssaamisel tekkis pangaringkondades keskkassa suhtes mõningaid kartusi. Nagu kuuleme, on nüüd majandusminister läbirääkimisel pankade nõukogude ka selles küsimuses selguse saawutanud ja kokkuleppele jõudnud. Selle järgi tulewane keskkassa saab toimetama pangaoperatsioone ainult oma liikmetega ja teiste krediitasutistega. Ta ei teosta aga operatsioone muude asutiste ja isikutega, ei wõta wastu nende hoiusummasid, ei anna neile laenusid ega diskonteeri nende wekslei jne.

Tshehhid pole veel loobunud vastupanust

Praha valitsus on asetanud tähtsaid tingimusi Londonile ja Pariisile. — Reuter ütleb: „Seisukorda peetakse väga kriitiliseks."

Tulevahetus Saksa-Tshehhi piiril.

ETA. Praha, 21. septembril.

(Reuter.) Nüüd on avaldatud ametlik teadaanne, mida on oodatud suure põnevusega. Teadaanne käib järgmiselt: Tshehhoslovakkia valitsuse vastus Londoni ettepanekutele on esitatud täna Prantsuse ja Inglise saadikuile Prahas. Vastus on esitatud noodi kujul, milles selgitatakse valitsuse seisukohta ettepanekute asjus, mis temale on esitatud Prantsuse ja Inglise valitsuste poolt. Valitsus on nõus võtma mainitud ettepanekud edasiste diplomaatlike läbirääkimiste aluseks leplikus vaimus, mida Tshehhoslovakkia valitsus on alati näidanud. Noot on esitatud eile kell 19.

Reuter kuuleb, et noodis võetakse põhimõtteliselt vastu Inglise-Prantsuse ettepanekud, kuid Tshehhoslovakkia valitsus jätab endale rea tähtsaid reservatsioone. Seisukorda peetakse väga kriitiliseks.

ETA. Praha, 21. septembril.

(Reuter.) Sõjaseisukorda on laiendatud weel kolmele maakonnale. Seega on sõjaseisukord wälja kuulutatud üldse 19 maakonnas. Praha pahempoolsed ajalehed seletawad, et ükski Tshehhoslowakkia walitsus ei wöi wastu wötta Inglise-Prantsuse ettepanekuid, lisades, et Tshehhoslowakkia on nõus sõdima.

Järjest uusi põgenikke.

ETA. Schmiedeberg, 21. sept.

(DNB.) Tshehhoslowakkiast on saabumas pidewalt põgenikke. Nende seletuste järele on Tshehhoslowakkia sõjawägi, wähemalt 2.000 meest, ühes soomusautodega, tankidega, suurtükkidega ja raskekuulipildujatega asunud positsioonile ühe metsa ääre, mis asub piirist umbes 400 meetri kaugusel.

Arreteeriti Inglise ja Ameerika ajakirjanik.

ETA. Berliin, 21. septembril.

(Reuter.) Reuteri agentuuri korrespondent Kenneth Anderson ja Ameerika Associated Press'i korrespondent Melvin Whiteleather arreteeriti eile õhtul sudeetlaste koosolekul Dresdenis. Neid peeti kinni 75 minutit. Arwatakse, et siin on tegemist arusaamatusega.

Vene lennukid Tshehhile.

Bukarest, 21. septembril.

Rumeenias Cernowitshi linnas oli möödunud öö kuulda hulgalist lennukite ülelendu. Linnas ja selle ümbruses oli öö jooksul kuulda kestwat mootorite põrinat õhust. Lennukid liikusid idast lääne suunas. Ametlikult teatatakse, et Tshehhoslowakkia poolt N Wenest tellitud lennukid lendasid üle Rumeenia territooriumi ilma reliwadeta.

Saksa väed liiguvad.

Londonis, 21. septembril.

Reuteri kirjasaatja Münchenis teatab, et täna hommikul olid elanikud tunnistajaiks Saksa wägede suurtele ümberpaigutustele. Müncheni tänawatel liikus kerge-kahurwäeosadsid, wäljaköögе, sanuti jalawäge. Kuhu need wäeosad suunduſid, selle kohta pole mingeid teateid.

Põgenevad sudeetlased põletasid tollihoone.

ETA. Schmiedeberg (Sileesias), 21. septembril.

(DNB.) Eile hommikul umbes kella poole wiie ajal oli äge tulistamine Tshehhi piiriwalwurite ja wäekohustuslike sudeedi-sakslaste wahel, kes mundris ja relwades olid põgenenud oma wäeosast ja koos teiste saksa põgenikega püüdsid minna üle piiri Saksamaale. Pärast kella wiit awati Tshehhi piiriwalwurite poolt põgenikele uuesti tuli, millele üheksa sudeedi-saksa sõdurit Trautenau jalawäerügemendist wastasid samuti tulega ja ründasid seepeale Tshehhi tollimaja. Nad wiskasid tollimaija hulk käsigranaate. Selle tagajärjel puhkes tuli, mis tegi hoone maatasa. Tshehhi sõdurid tõmbusid eemale põlewast hoonest, jättes maha ühe käsigranaadist surma saanud sandarmi. Üks Tshehhi sandarm ja üks ametnik andsid endid sudeedi-saksa sõduri käsutusse. Wiimased toimetasid tshehhid Saksa territooriumile wastawate wöimude käsutusse. Kella seitsme paiku saabus tollimaja rusude lähedale tugew Tshehhi wäeüksus, kes wöttis Tshehhi tollimaja rusud ja Saksa tollipunkti kuulipildujatule alla. Tulistamisel on mõned põgenikud saanud wigastada.

50—60 sudeetlast tapetud?

ETA. Brüssel, 21. septembril.

(DNB.) Flaami ajalehe „Volk en Staati" erikirjasaatja kinnitab, et Egeris olewat maha lastud 50—60 sudeedi-sakslast. Edasi kirjasaatja teatab, et Praha ja Egeri wahel on tshehhide poolt tarwitusele wõetud laialdasi sõjawäelisi abinõusid. Egeris olewat sõdurite poolt paljudesse kohtadsse üles seatud kuulipildujaid. Hotell „Viktoria", kus asus sudeedi-sakslaste erakonna büroo, on saanud tugewasti wigastada käsigranaatidest.

Hitler ja Chamberlain kohtavad homme.

Läbirääkimine kujunevat Tshehhoslovakkia kriisi otsustavaks lõpuks.

ETA. Berliin, 21. septembril.

(DNB.) Hitler ja Inglise peaminister Chamberlain on otsustanud jatkata Obersalzbergis alanud läbirääkimist neljapäeval, 22. septembril kell 15 Godesbergis.

ETA. London, 21. septembril.

(DNB.) Kuna ilm on wihmane ja udune, siis on tõenäoline, et Chamberlain sõidab teiskordselt Saksamaale rongiga. Arwatakse, et seekordsel külaskäigul saadawad peaministrit wälisminister lord Halifax kui ka üks wälisministeeriumi kõrgem ametnik. Läbirääkimine Hitleri ja Chamberlaini wahel algawat kindlasti kolmapäewal ja kestab arwatawasti mõni päew. Pärast peaministri tagasisaabumist Londoni kutsutakse tõenäoliselt kokku parlament. See toimub 27. wõi 28. septembril. Alamkojas esinewat Chamberlain seletusega sudeedi-sakslaste probleemi arengu üle, kui ka Inglise walitsuse algatuse üle Samasuguse seletusega esinewat ülemkojas lord Halifax. Hitleri-Chamberlaini teist kohtamist peetakse Londonis Tshehhoslowakkia kriisi otsustawaks lõpuks.

Ka Ungari ja Poola nõuavad osa

ETA. Berchtesgaden, 21. septembril.

(DNB.) Ungari peaminister Imredy ja wälisminister Kanya saabusid teisipäewal kell 10.30 lennukiga Einringi lennuwäljale Freilassingi lähedal. Kella 11 paiku nad saabusid Obersalzbergi, kus nad olid Hitleri külalisteks. Ühtlasi wõtsid nad osa einest, mis oli korraldatud Hitleri poolt Ungari külaliste auks. Neid saatsid külaskäigul Hitleri juures Ungari kindralstaabi ülem kindral Körösztes-Fischer ja riigisekretär Pataky. Ungari ministrid on esitanud Hitlerile kogu Ungari rahwa wankumatud nõudmised, et antaks enesemääramise õigus Tshehhoslowakkias asuwale Ungari wähemusrahwusele. Ungari peaminister Imredy ja wälisminister Kanya lahkusid Obersalzbergist pärast lõunat, et lennata tagasi Budapesti.

ETA. Berliin, 21. septembril.

(DNB.) Tänane läbirääkimine Hitleri ja Ungari peaministri Imredy ja wälisministri Kanya wahel peeti nii Saksamaal kui ka Ungaris saladuses kuni Ungari ministrite lahkumiseni Berchtesgadenist. Kuuldub, et Ungari ministrid saabusid Berchtesgadeni Hitleri kutsel ja Hitleri isiklikul lennukil. Teiselt poolt teatatakse, et Ungari riigihoidja admiral Horthy wiibib praegu Ida-Preussimaal jahil, millest wõtab osa ka marssal Göring. Läbirääkimiste tagajärjel, mis olewat toimunud marssal Göringi ja admiral Horthy wahel, Hitler olewat otsustanud kutsuda Berchtesgadeni Ungari peaministri ja wälisministri, et nõu pidada rahwuswahelise seisukorra üle. Kuuldub, et Ungari nõuab rahwahääletuse korraldamist Tshehhoslowakkias, millele peab järgnema laialdane autonoomia Ungari wähemusrahwusele. On tõenäoline, et Ungari walitsus, kes on saanud juba diplomaatliku toetuse Poolalt ja Itaalialt, püüab saawutada ka Saksamaa toetust Ungari nõudmistele. Ungari riigihoidja admiral Horthy külaskäigu kohta Ida-Preussimaal seletatakse Ungari kompetentseist ringkonnist, et see ei oma mingit poliitilist iseloomu. Berliini poliitilisist ringkonnist kinnitatakse, et Ida-Preussimaale on oodata ka Poola wälisministrit Becki, kellel olewat nõupidamine admiral Horthyga. Nõupidamisest wõtwat osa ka marssal Göring, kes on paranenud oma äsjasest haigusest.

ETA. Warssawi, 21. septembril.

(DNB.) Poola walitsus on esitanud Londonis ja Pariisis noodid, milledes ta nõuab Tshehhoslowakkias asuwate Poola maa-alade tagasiandmist. Poola ajalehed, käsitledes põhjalikult Tshehhoslowakkia seisukorda, julgustawad Poola wähemusrahwust nõudma enesemääramise õigust.

ETA. Berchtesgaden, 21. septembril.

(DNB.) Hitler wõttis täna Obersalzbergis wastu Poola suursaadiku Lipski. Wastuwõtul wiibis ka Saksa wälisminister von Ribbentrop.

jahmatust ja üllatust. Kuna ka Saksa ajakirjandus tarwitab wäga ägedat tooni Tshehhoslowakkia aadressil, siis küsitakse siinseis wastawais ringkonnis, kas Chamberlain leiab Godesbergis samasuguse waimu ja õhkkonna, mis jäi Berchtesgadeni.

Ungari peaminister Imredy,
kes ühes välisminister Kanyaga pidas Berchtesgadenis Hitleriga läbirääkimisi.

Ungari asub Saksamaa kõrval.

ETA. London, 21. septembril.

(Havas.) Ühenduses Saksa-Ungari läbirääkimistega Obersalzbergis kui ka Poola ja Ungari diplomaatlike esindajate demarshidega, ollakse siinseis hästiinformeeritud ringkonnis arwamisel, et Poola ja Ungari walitsused nõuawad oma wähemusrahwustele Tshehhoslowakkias samasugust kohtlemist kui sudeetlastele. Ungari kindralstaabi ülema wiibimises Obersalzbergis nähakse seda, et praeguses seisukorras Ungari asub Saksamaa kõrwale. Seewastu Poola seisukoht ei ole weel täiesti selgunud. Poola käitumist peetakse rohkem põhimõttelise seisukoha wõtmiseks kui ähwardawaks aktsiooniks. Seewastu teade Poola wälisminister Becki ja marssal Göringi eelseiswast kohtamisest on tekitanud teatawat

Ukrainas barrikaadid.

ETA. Budapest, 21. septembril.

(DNB.) Bratislawast teatatakse, et Slowakkias on mobiliseeritud kolm aastakäiku. Edasi teatatakse, et Ukraina elanikud on püstitanud barrikaade küladesse ja maanteedele, et takistada Tshehhi wõime nekrutite wõtmisel. Tshehhi wõimud on saatnud mainitud piirkonda tugewad sandarmeeria üksused.

Mootorrattaga vastu posti.

Raske liiklemisönnetus Tallinnas.

Teisipäewa õhtul juhtus raskemakujuline liiklemisönnetus Tallinnas, Kopli tänawal kalmistu kohal, kus mootorratas, millel sõitis Eduard Maidla koos oma abikaasa Astaga, jooksis wastu telefoniposti. E. Maidla sai peapõrutuse ja haawa otsmikule. Tagumisel istmel olnud Asta Maidla sai kukkudes kehast põrutada. E. Maidla toimetati meelemärkuseta olekus rawitsusele linna Keskhaiglasse, kus wigastused tunnistati raskeiks.

Õnnetus tulnud sellest, et kalmistu kohal ratturist mööduw tramm oli heledasti walgustatud ja pimestas rattajuhti.

Kraavitöölise võidujooks karuga.

Esmasp., 20. sept. peale lõunat läks üks Arwila wahtkonnas töötaw kraawitööline metsa marjule. Sooserwal jõhwikaid korjates kuulis aga mees enda lähedalt pöösastikust wihase karu mõirgamist ja samal silmapilgul ilmuski wõsast wälja suur isakaru, lähenedes hirmunud mehele. Ootamatust kohtamisest karuga wiskas mees marjakorwid maha ja jooksis surmahirmus läheduses elutsewa Arwila metsawahi juurde. Põgenedes on mees weel kuulnud oma selja taga karu mõirgamist. Kuigi Wirumaa metsades tänawu rohkesti karusid pesitseb, pole nad senini inimestele ohtlikuks muutunud. Metsawaht arwab, et mees wõis sattuda wõsas magawale karu perekonnale liiga lähedale, ja sel korral on karu ohtlik inimestele.

Jõgeveste meeste kihlvedu talude peale.

Kewadel wedasid kaks Walgamaal asuwa Jõgeweste walla taluperemeest kihla, kas ühe õpetaja-kutset omaw naine saab sügiseks õpetaja kohta wõi ei. Kihla weeti kummagi mehe talu peale.

Nüüd sügisel on selgunud, et H. K. naine on saanudki Wiljandimaale koha peale ja kaotaja pool E. L. peaks loowutama talu wõitjale. Nagu aga kuulda, ei taha E. L., nagu waremgi sellistel juhtudel, oma talu nii kergelt ära anda ja ees on ootamas kohtuprotsess.

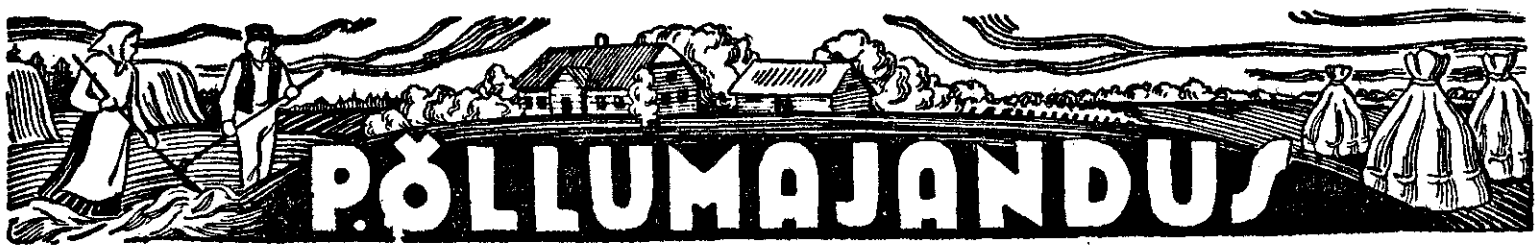

Viljade kasvupind suureneb.

Tänavu oli teraviljade all tublisti pool miljonit hektaari.

Põllumaa-ala on viimasel aastakümnel suurenenud järjekindlalt. 1929. aastal oli põlluja aiamaad 1.032 tuh. hektaari ja 1938. aastal 1.100 tuh. hektaari, suurenemine seega 7 protsenti. Ka viljade kasvupinnas on märgata suurenemist. Viljade kasvupind oli 1929. aastal 807.100 hektaari ja 1938. aastal 889.200 hektaari, suurenemine 11 protsenti. Viljade kasvupinna suurenemine on protsendiliselt suurem kui põllumaa üldine suurenemine, kuid see ei ole toimunud sellise järjekindlusega.

Tänavu näitas söödaviljade pindala tõusu, tõustes 321.258 hektaarile, suurenedes seega 2 protsenti.

Tolduteraviljade pindala suurenes samuti eelmise aastaga võrreldes, kuid see suurenemine oli väiksem kui söödateraviljal. Tolduteraviljade pindala tõusis möödunud aasta 225.369 hektaarilt 226.745 hektaarile, seega 0,6 protsenti.

Teraviljade kasvupind kokku näitas mullusega võrreldes seega tunduvat suurenemist, tõustes 539.823 hektaarilt 548.003 hektaarile, seega 1,5 protsenti.

Rukkikasvupind tänavu oli 147.880 hekt., olles seega pisut väiksem kui mullu, mil rukkikasvupind oli 148.902 hektaari. Rukkikasvupinna vähenemine on väga väike.

Nisukasvupind näitas kogusummas suurenemist, tõustes möödunud aasta 68.013 hektaarilt tänavu 69.682 hektaarile. Nisukasvupinna suurenemist põhjustas talinisukasvupinna suurendamine.. Viimane tõusis möödunud aasta 24.881 hektaarilt 27.392 hektaarile, seega 12 protsenti. Suvinisukasvupind näitas seevastu vähenemist 43.632 ha-lt 42.290 ha-le ehk 3 protsenti.

Odrakasvupind näitas tänavu väikest vähenemist võrreldes mullusega. Odrakasvupind vähenes eelneva aasta 89.130 hektaarilt 87.728 hektaarile ehk 1,6 protsenti. Odrakasvupind moodustab tänavu 8,2 prots. kogu põllupinnast.

Kaerakasvupind näitas tänavu taas tõusu, tõustes möödunud aasta 144.810 hektaarilt 148.906 hektaarile ehk 2,3 prots. Kaerakogupind osutus suuremaks ka võrreldes viimase 10 aasta keskmisega. Tänavune kaerakasvupind oli 2,8 prots. suurem viimase 10 a. keskmisest.

Segaviljakasvupind on viimaseil aastail suurenenud peagu järjekindlalt ja seda võime öelda ka tänavuse aasta kohta. Segaviljakasvupind suurenes möödunud aasta 80.514 hektaarilt 84,624 hektaarile, seega 5 prots., mis on ka 5 prots. suurem viimase 10 a. keskmisest kasvupinnast.

Tatra-, herne-, oa- ja läätsekasvatamine omab väiksemat tähtsust ja nende pindalad võrreldes loetletud viljadega on hoopis väikesed. Tatart, hernest, uba ja läätse oli tänavu kokku 9.283 hektaari möödunud aasta 8.454 hektaari vastu, seega 9,8 prots. rohkem.

Põldhein on levinum põllukultuur ja tema all olev pindala on suurem kui ühelgi teisel kultuuril üksikult. Põlluheinakasvupind oli tänavu 226.291 hektaari möödunud aasta 214.387 hektaari vastu, seega 5,6 prots. suurem. Väga levinud on kaks välja põldheina külvikorras, kuid ka kolmeväljase põldheinaga külvikordi on leida rohkesti. Põldheina oli tänavu heinaks 186.486 hektaari, seega 82 prots. põldheina all olevast kogu pindalast. Rohelissöödaks ja karjatamiseks oli põldheina 60.255 hekt. ja seemneks 9.550 hektaari. Põldheinakasvupind on suurem võrreldes 10 aasta keskmiste pasvupindadega 5,6 prots.

Kartulikasvupind suurenes tänavu 3,3 prots., tõustes eelmise aasta 75.580 hektaarilt 78.007 hektaarile. Kartulikasvupind osutus suuremaks ka viimase 10 aasta keskmisest kasvupinnast 3,3 prots. Kartulikasvupind oli 7 prots. põllu kogupinnast.

Juurviljakasvupinna suurenemine on olnud aasta-aastalt püsiv. Juurvilju kasvatatakse muude viljadega võrreldes võrdlemisi vähe. Juurviljade kasvupind moodustas tänavu 1 prots. põllu kogupinnast. Juurviljade all oli 10.572 hektaari eelmise aasta 9.696 hektaari vastu, seega oli tänavune juurviljade kasvupind 9 prots. suurem eelmise aasta omast. Tänavune juurviljade kasvupind osutus suuremaks ka viimase 10 aasta keskmisest juurviljade kasvupinnast 9 prots.

Linakasvupind oli tänavu 23.390 hektaari eelmise aasta 31.234 hektaari vastu, s. o. 25 prots. väiksem. Seega oli lina kultuur, mille kasvupinda vähendati tänavu kõige rohkem. Linakasvupinna vähenemine ilmnes kõigis maades. Linakasvupind moodustas põllu kogupinnast 2,2 prots.

Kesa esineb võrdlemisi ühtlases suuruses aasta-aastalt. Tänavu oli kesa 167.512 hektaari eelmise aasta 167.551 hektaari vastu.

Kartuliwedamine kergemaks.

Kuidas koormat kergemini ümber lükata. Kartulikühvel, mis mulla läbi laseb. Kartulikasti pikendus mõnusamaks töötamiseks.

Kartulite ja juurwilja koristamisel ja hoiukohtadesse juurewedamisel tarwitatakse meil tawaliselt wankrikaste, mis on kas täiesti kinniste külgedega ja ühes tükis, wõi millel saab otsmist lauda mahalaadimise ajaks ära wõtta. Kui mahalaadimine on kuhjal, siis lükatakse wanker tawaliselt ümber. Ümberlükkamine tarwitab kaunis tugewat meest, olgugi et wankri esimesed rattad on wäljapoole keeratud, mille tõttu wanker kergemini ümber läheb.

Kergemini saab koorma ümber, kui kuhja poolt wälimiste rataste alla asetame kallakpinnad, mida mööda hobune koorma peagu ise ümber weab, waja waid õige weidi lükata. Rataste jõudmisel kallakpindade kõrgemale tipule, surub koorma raskus maasolwatele ratastele rohkem ja need wajuwad seetõttu mullasse sügawamale ja koorem läheb siis kergesti ümber. Et ümberkukkumine ei oleks liiga järsk, tarwitatakse kuhja pool wastawat tuge, kuhu wastu wanker kukub.

Keldrisse wõi mõnesse muusse hoiuruumi kartulite wõi juurwilja wedamisel, kus ei saa koormat lükata ümber, sünnib koorma tühjendamine erilise kühwli wõi

hargi abil. Wastaw tihedapiiline kartulihark, millel piide otsad ümmarguseid, et piid kartuleid ei wigastaks, on kauplustes müügil. Selle paremus wõrreldes plekist kühwliga, millega ka kartuleid tõstetakse, on see, et laseb mulla ja prahi läbi. Juurwilja tõstmiseks on harwemapiilised hargid.

Kinniste külgedega kast hargiga tühjendamiseks ei ole üldse sobiw, siin tuleb enne hulk aega töötada kuni jõuab põhjani wälja ja kartuleid kergemini hakkab kätte saama. Hoopis kergemalt saab aga kohe alustada kartulite mahalaadimist, kui kasti otslaud on lahtiwõetaw. Otslaua ärawõtmise juures on aga see pahe, et siis kartulid weerewad maha. Et selleest hoiduda, ehitatakse kasti otsa jaoks eriline lisalaud, nagu pildilt näha. See rippuw kartulikasti pikendus kinnitatakse kettidega kasti külge ja on siis kohaks, kuhu koormalt kartulid weerewad ja kust siis saab hakata mahalaadimistööd kohe täie kühwliga.

Selle rippuwa aluse pikkus on soowitaw teha 100—120 sm.

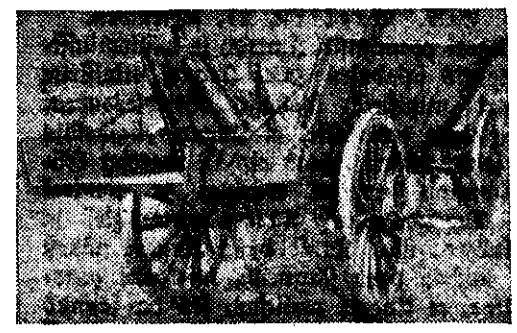

Rohkem maanoori põllunduskoolidesse.

Paljud maanoored peawad leppima algharidusega. Kes tahawad fliski endid põhjalikumalt ette walmistada praktilise elu jaoks, neil oleks sobiw minna põllunduskooli. Põllunduskool ongi esmajärjekorras õppeasutiseks neile, kelledest saawad tegelikud talujuhid, peremehed ja perenaised. Need riigid, kus põllumajanduslik kutseharidus hinnatud ja kättesaadaw, on meist ees saakide kui ka üldise kultuurilise taseme poolest. Ka meil näitawad andmed, et tasuwus ja puhtsaak hektaari kohta on olnud suurem seal, kus peremees põllunduskooli haridusega, isegi sellest talust, kus juhtimine usaldatud üldhariduslikku keskkooliga peremehe kätte. Kuid mitte ainult peremehi taludesse, waid ka juhte ja organisaatoreid tuleb aada põllunduskoolidel. Sellele wastawalt on ka koostatud põllunduskoolide õppekawad. Nii on ühistegewust ja ühiskonnateadust 1- ja 2-aastasis põllunduskooles 1—2 tundi nädalas, ning peale selle töötawad koolide juures õpilaste oma ühistegelised ettewõtted, nagu toitlusühingud, kooperatiiwid, õpilaskringid jne.

Paljude põllunduskoolide juure on ajutatud ka maanoorteringid, kus erilist tähelepanu pühendatakse juhtide ettewalmistamisele. Põllunduskoolide lõpetanud ongi tegewad igaüks keskmiselt kolmes organisatsioonis, kusjuures ⅔ neist on seal juhtiwail kohtadel. Põllunduskoolid on ka oma õppeaja pikkuselt wastuwõetawad kõigile maanoortele. Neile, kel pole wõimalus talust lahkuda pikemaks ajaks, on mõeldud põllumajanduslikud rahwakoolid.

Need on osalise õppeajaga koolid, kusjuures õppetöö käib waid üksikutel päewadel nädalas. Rahwakoolid töötawad kas kohaliku kooli wõi awarama talu ruumes, kusjuures asukoht wõib olla kord ühes, kord teises külas. Põllunduslikke rahwakoole on meil praegu kaks, Alatskiwil Tartumaal ja Raplas Harjumaal. Otstarbekohane ja ka kättesaadaw maanoortele on ka ühe- wõi kaheaastane põllunduskool. Üheaastasi põllunduskoole on meil wiis, asukohaga Keilas, Peniidel, Petseris, Putkastes ja Pürksis. Kaheaastased asuwad Arknas, Helmes, Kõlialas, Pollis, Wahil ja Wigalas. Peale nende tööjuhatajatekoolid Wodtal ja Waekülas.

Üheaastasis põllunduskooles kestab õppetöö 25 nädalat, millele järgneb 5½-kuine tegelik talupraktika. Wõetakse wastu nii mees- kui naisõpilasi, kes wähemalt 16 a. wanad, lõpetanud 6-kl. algkooli ja töötanud wähemalt ühe aasta talu majapidamises. Soowianaldused sisseastumiseks tuleb esitada wastawa kooli juhatajale 1. okt. Samad wastuwõtutingimused on ka kaheaastasis põllunduskooles, ainult selle wahega, et sinna wõetakse ainult meesõpilasi. Lihtsamaks on muutunud ka edasiõppimise wõimalused ühe kooli lõpetades. Nii pääsed üheaastasest põllunduskoolist kaheaastase ja põllunduserikooli teise klassi ja kaheaastasest põllunduskoolist wastawa kateaga põllunduskeskkooli.

Kui seni arwati, et põllunduskool on ainult neile, kel punduwad wõimalused õppida üldhariduslikus koolis, siis hakkab see wildak waade muutuma. Ratsionaliseerimine põllumajanduse alal nõuab ka talujuhilt-peremehelt rohkem teadmisi ja ka peremehekesi kõlba enam need, kellel pole annet õpida muud elukutset.

M. G.

Aianduslik nõuanne.

Dahliate kogumine.

Dahliad (jorjenid) kuuluwad meie taluaedade enamlewinenumate sügisilledе hulka, oma mitmekesidusega wärwuses ja wormis ühtlasi on nad ka kaunid ja igal pool tarwitatawad lilled. Peatselt saabuwad tugewamad öökülmad, mis häwitawad ka dahliate lehed ning warred ja algab nende üleswõtmine ning talwekorterisse asetamine, mille juures meie taludes sageli wiga tehakse. Dahliad tuleb üles wõtta pöösastena, kusjuures pikad warred kuni 20 sm lühendatakse. Täiesti mõttetu on dahlia mugulate äranoppimine, sest need ei anna uusi taimi ilma warrestata. Dahlial on nn. warremugulad ja pungad asuwad nendel wartel, mitte mugulatel, millelõttu ainult mugulatest kewadel taimi ei saa. Dahlia mugulad ühes wartega asetatakse keldrisse üks ühe kõrwale, wõimalikult üksteise lähedale. Kelder ei wõi olla niiske ega ka liiga kuiw, sest siis lähewad mugulad rikki, ei ole aga ka mingit tarwet nende katmiseks liiwaga.

Üleswõtmise juures tuleb kõik sordid wastawate etikettidega warustada, kuhu on soowitataw ka sordi wärwus märkida, et kergendada järgmisel aastal peenarde koostamisel õiget sortide walikut ja asetamist wärwuste järele.

Gladiwolide

üleswõtmist on praegu soowitataw teostada, nendel lõigatakse lehed 10 sm kõrguselt ära, warustatakse taimed etikettidega, kus sortide nimed ja wärwus märgitud. Gladiwoli sibulad raputatakse mullast puhtaks, asetatakse sortide ja wärwuste järele kastidesse ning wiiakse nendega keldri, kus nad hoitakse parajas niiskuses, kuid mitte umbses keldris, mis ei kannata külma all.

Murude korrashoid.

Sügisene murude korrashoid on alanud. Murudel on sageli kohti, kus muru on kehw ja wajab ümberkorraldamist. Nendelt kohtadelt lõigatakse wana muru mätas ära, tuuakse sinna paremat mulda ning lõigatakse teiselt kohalt (söödilt jne.) muru mättaid, mis asetatakse siis murule.

Enne muru korraldamist on tarwilik murult rohi niita, mis ka arwatawasti wiimaseks niitmiseks jääb. On murul halwasti arenenud kohad parandatud, siis on tarwilik kogu muru pind katta hea kompostimullaga, mis tuleb rehaga ühtlaselt tasandada; wäga soowitaw on ka sügisel murule anda segasõsaati wäetiseks, mis aitaks kaasa korralikku ja ühtlase muru tekkimiseks.

Tahetakse aga uut muru rajada, siis tuleb maa praegu wäetada landasõnnikuga ja üles künda. Edasine hariline ja muru seemne külw toimub kewadel.

Osavõturohke maanoorte lõikuspüha Simunas.

Pühapäewal, 18. sept. s. a. toimus Simuna Põllumeeste Konwendi Maanoorte Ühenduse korraldusel lõikuspüha.

Lõikuspüha aktuse awas kell 15 kohalik maatulunduskonsulent E. Leito. Wainuliku talituse pidas Simuna kog. õp. A. Mägis, kuna aktusekõnega esines Põllutöökoja peasekretär J. Tõrmaküla. Kõne maanoorte põllumajand. kutsehariduseſt pidas Awanduse põllunduskooli juh. J. Parts. Aktust kaunistasid Simuna puhkpillideorkestri ettekanded.

Aktusele, millest osawõtjaid 500-ja ümber, ütles lõppsõna maanoorte instr. E. Roosaare.

Pärast aktust toimusid maanoorte töötõistlused hobuserakendamises, kartulikoorimises ja põllumajanduslik takistusjooks, kuna lüpsiwõistlus toimus juba laupäewal.

Õhtul toimus Simuna Haridusseltsi saalis awalik maanoorte peoõhtu mitmesuguste huwitawate ettekannetega. Õhtul toimus ka konwendi piirkonnaline kõnewõistlus.

Maanoorte võistlused Pikaveres.

Pikawere Maanoortering korraldas pühapäewal, 18. sept. Pikawere asunduses põllumajanduslikud wõistlused, mida jälgis ka hulk ümbruskonna rahwast. Huwitawaks kujunes kartulinoppimise wõistlus, millest oli 10 osawõtjat. Esimese auhinna said H. Lepikult, A. Kala ja K. Teras. Wälja anti weel neli teist ja kolm kolmandat auhinda. Kartulikoorimise wõistlusel tulid kohtadele H. Lepikult, A. Kala, M. Tõnuri ja A. Reisel. Palju lõbu pealtwaatajaile pakkus põllumajanduslik takistusjooks, kus wõistlejail tuli kartuleid korjata, kotti täita ja kanda, ning puid lõhkuda.

Lõpuks andis wõistlejaile auhinnad ja wastawad diplomid kätte konsulent K. Piirlaid, ning maanoorte instruktor M. Kala selgitas lühidalt sügisese ja talwise töö korraldamist maanoorteringis.

Walmistage talumööbel kodus.

Puutöö saed.

Meie talu elamute sisustus jätab weel palju soowida, ehkki kodukaunistamise propaganda tagajärjel on juba mõndagi tehtud.

Wäliste põllutööde lõppedes on põllumeestel sügisel ja talwel rohkem aega, mida wõiks kasutada oma kodu sisustamiseks ajakohase ja otstarbeka mööbliga. Suuremat hulka talu elamu sisustamise esemeid wõiks walmistada kodusel teel — omal jõul.

Wastu tulles paljude lugejate soowidele ja tahtes aidata kaasa käsitööoskuse lewitamisele, hakkab meie lehes tänasest numbrist alates ilmuma juhiseid talumööbli walmistamiseks. Loodame, et see „mööbli walmistamise kursus" leiab lugejailt suurt poolehoidu ja ergutab mõndagi oma kodu kaunistamisele ja sisustamisele.

Enne tegeliku mööbliwalmistamise juure asumist anname lühikese ülewaate tööriistadest, millised on wajalikud puutöö walmistamiseks.

Tähtsamaks on tisleripink, ilma milleta on peagu wõimatu teha midagi suuremat ja paremat puutöö alal. Edasi on mitmesugused hööwlid, siis saed — milledest tarwilikumad on: plokksaag, wukssaag, trennsaag, tappimissaag, õlasaag, kitsassaag, wäike-wuks ja kraatsaag. Edasi pöitlid, puurid, rasplid, winklid, rihtliistud, kriipspakk, sirkel. Need olekssid hädawajalikumad tööriistad puutöö walmistamisel.

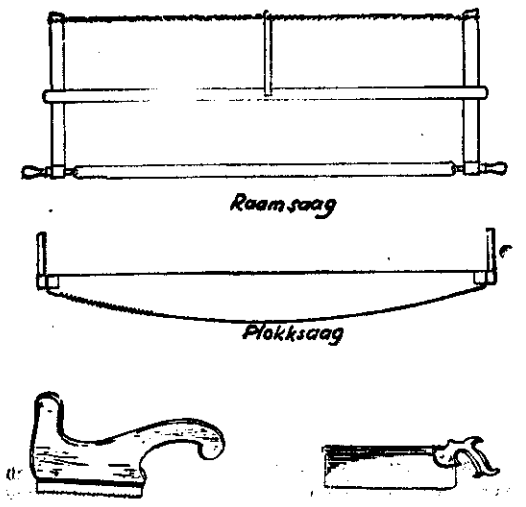

Saagidest on trennsaag, tappimissaag, õlasaag ja kitsassaag, raamsaed, s. t. saeleht on tõmmatud nööri abil raami wahele pinguli.

Saed hamba põhiwormi järele jagunewad nelja põhiliiki:

a) täisnurkse hambakujuga: trennsaag, õlasaag, kitsassaag, wäike wukssaag ja kraatsaag; b) tõmpnurkse hambakujuga: trennsaag, plokk- ja wukssaag pikuti puule; c) terawnurkse hambakujuga: tappimissaag; d) sarikkülgse hamba kujuga: plokk- ja wukssaag põikpuule.

Saagidest kasutatakse trennsaagi pikuti puusaagimiseks, nagu: laudade serwamiseks, raamistükkide wäljasaagimiseks jne.

Tappimissaagi tarwitatakse tappide wäljasaagimiseks.

Õlasaagi tarwitatakse tappide palede äralõikamiseks, raamistükkide eerungi lõikamiseks jne. Selle sae hambad on wäikesed ja tihedad.

Kitsassaag on määratud kõwerate osade wäljasaagimiseks. Hambad on keskmise suurusega.

Wäikest wukssaagi tarwitatakse tapi õlgade ligisaagimiseks, ka asendab see saag kraatsaagi.

Kraatsaag on igasuguste kraatide, nagu sirge-, kalasaba- jne kraatide sisselõikamiseks. Kraatsae erinewus seisab selles, et ta töötab tõmbe peale, waata joon.

Plokksaagi tarwitatakse kõige rohkem metsatöödel, s. t. põikpuu saagimisel.

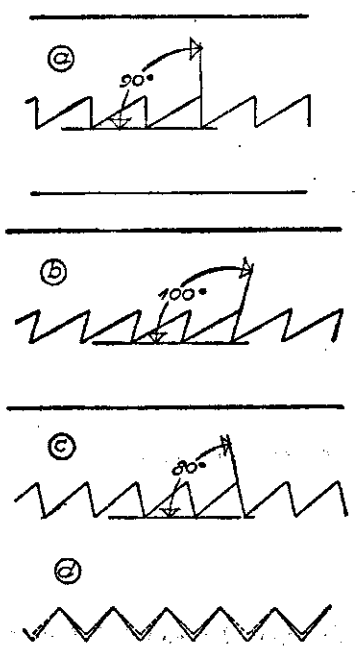

Kapsahööwli walmistamisest.

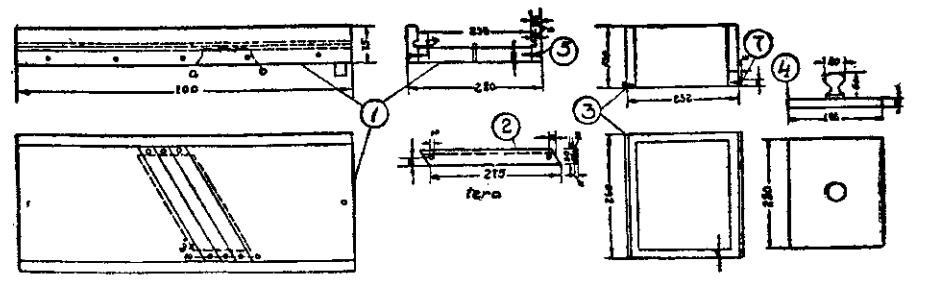

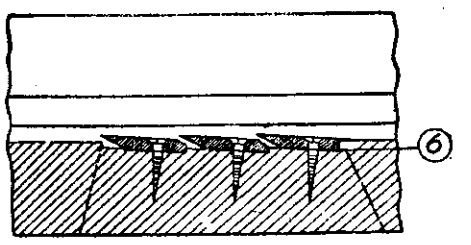

Alljärgnewalt awaldame meie lugejatele (ajakirjast „Tehnika Kõigile") kapsahööwli walmistamise õpetuse.

Praegu on käes aeg, millal perenaised algawad kapsaste sissesoolamisega talweks — perenaiste töö kergendamiseks on selle juures wäga tarwilik kapsahööwel. Selle majapidamises tarwiliku riista walmistamine on lihtne ja ei wõta kuigi palju kulu ega aega.

Kapsahööwli puuosade walmistamiseks kasutatakse kase- wõi lepapuud. Puust walmistatakse: 1. aluslaud, mõõtudes 700×280×75 mm, joonisel märgitud nr. 1. 2. töökast 260×232×130 mm, joon. nr. 3. 3. surumislaud 220×192×16 mm, joon nr. 4. Tööriista — wõi wedruterasest tehakse kolm tera, joonisel nr. 2. Peale nende on waja 10 rauast küljelaua kinnituskruwi, mõõtudes 1¾"×10, joon. nr. 5, 8 rauast töökasti liistude kinnituskruwi, mõõtudes 1"×4, joon. 7 ja 6 wasest terade kinnituskruwi, mõõtudes 1"×10, joon. 6.

Aluslaua walmistamiseks wõetakse 1½"×10" kaselaud ja töötatakse sellest antud mõõtude järele aluslaud. Aluslaua keskpaika tehakse tiidewiltune auk a—b, wastawalt kolme tera laiusele. Augu ääred jätta 20 mm laiusteks, kuhu kinnitatakse lõiketerad. Äärelauad kruwitakse aluse külge kinni.

Terade materjaliks wõtta tööriista — wõi wedruteras (wiimane on odawam) wajalikes mõõtudes. Teradele puuritakse augud sisse ja wastawalt kruwipeadele lõigatakse suputuspesad. Enne karastamist tera käiata, kuid mitte teraweks. Karastada tuleb ettewaatlikult. Kui terad karastamisega tõmbuwad kõweraks, siis lasta järele, et nad õgwendamisel ei murduks. On terad teraweks lihwitud, asetatakse nad joonisel näidatud kohale ja kinnitatakse 1"×10 kruwidega kinni. Wasskruwid on selles mõttes paremad, et nad ei roosteta. Lõikepaksust reguleeritakse kiilu asetamisega tera eriserwa alla wõi weel parem, kruwiga, mida alt wõib üles keerata.

Korraliku tööna peab töö kast kokku tapitama; lihtsamal walmistusel wõib see kokku liimi naeltega wõi kruwidega kokku kinnitada.

Töökast tehakse aluslaust kitsam, sest niiskudes ta paisub ja wõib takistada liikumist. Töökasti juhtliistud on parem teha saarest, sest saarepuu on wastupidawam. Paremal juhul wõib murdisse asetada wasskliist 8×6 mm. ja ka töökasti külge kruwidega kinnitada wasskliistud.

Soowitaw on puust osad sisse hööruda wärnitsaga — kaitseks niiskuse wastu.

Surulaua asetame töötamisel kapsastele, seda ühe käega wajutades, teisega liikates. Aluslaual on mõlemas otsas kaitsepulgad, et töökast maha ei kukuks. Et hööwel seisaks paremini nõul, selleks on aluslaua all wäike liist.

Üle viiesaja krooni seaalas.

Neil päewil juhtus Wirumaal Jõhwi wallas omapärane õnnetus, mis halwemal juhul oleks lõppenud üle 500-kroonise kahjuga. Nimelt wahetas K. talu perenaine ruumide koristamisel ka õlgi magamiskottides, puistates wanad õled kottidest seaaeda. Alles teisel päewal tuli naisel äkki meelde, et ta oli ühte aluskottidest alles hiljuti peitnud üle 500 kr. raha, mida ta aastate jooksul sent-haawal kogunud ja enesega kaasas kannud küll põues, küll sukasääres. Wiimasel ajal aga alati kodust eemal külas masinarehel olles, oli ta raha peitnud koju magamiskoti sisse, kartes selle kadumist suka seest. Niiüd aga oli rahapakk koos õlgedega seaaeda rännanud. Pika otsimise ja koukimise peale kogu perekonna kaasabil leiti wiimaks sõnniku seest rahapakk üles. Siga oli aga rahadele teinud juba omad templid peale, sõtkudes selle sõnniku ja wirtsa sisse. Paki sees olewad rahad olid weel täiesti terwed ja kuiwad, ainult pealmisi oli sõnnik ja wirts leotanud. Perenaine loodab aga ka neist weel asja saawat hea hoolitsemise abil.

Piloot noogutas. „Kui ilmastikuolud pole soodsad, teatatakse teile. Number 10 wõtab wastu. Mis ajal olete siin?"

„Kesköö, härra."

Piloodi käsi puudutas startijat ja mehed pöördusid tagasi autosse. Hetk hiljem kõlas läbi waikuse monoplaani masina põrin ja lennuk suundus ranna poole.

Aeg oli walitud hästi, sest tuul oli järele ja lisas tublisti juure lennuki kiirusele. Tuledemeri wasemal tähistas Bolognat ja kõrgusemõõtja näidates 3000 jalga jõudis piloot dokkideni, kust wõttis kursi üle kanali Hythe'i poole. Dungenessi tuletorn jäi tal Inglise rannikule jõudes mitu miili wasemale ja siin lahkus ta otseselt rajalt Croydoni lennuwäljale, pöörates lennuki nina ida poole.

Weidi aja pärast silmitses ta uuesti üle lennukiserwa maa poole. All laiusid määratud wäljad, mille keskel pimedusest kiirgas sinine tuluke nagu teemant mustast meriwaigust kees. Kõik näis olewat korras ja kustutamata tulesid pani piloot masina seisma ja walmistus laskuma.

Ta oli märgutulest umbes tuhande jala kõrgusel, kui ta lennukil asetsewa raske paki upitas lennuki äärele. Ta silmitses hoolega maapinda ja tõmbas siis langewarju nööri. Kerge tõuge ja hinnaline koorem wuhises läbi õhu. Tähtede walgel nägi piloot, et langewari oli awanenud. Kui ta oli wahemaad hinnanud õieti, wiib tuul paki umbes wiiekümne jardi kaugusele märgutulest.

Ta pidas märgutuld hoolikalt silmas, hakates jälle aeglaselt tõusma. Alles siis, kui ta nägi tuld wilkumas, lisas ta lennukile jälle kiirust. Pakk oli saadud kätte ja tema töö oli tehtud. Kuid kahtluse wältimiseks pidi ta umbes määratud ajal katsuma jõuda Croydoni.

Hea masin wõimaldas talle seda, ja olles rahuldanud Croydoni lennuwälja ametnikke ja saanud logiraamatusse allkirja, suundus ta Londoni põhjaosas asuwate angaaride poole, kust oli üürinud lennuki.

Wahepeal kihutas wõltsitud numbrilauaga auto Londoni poole, istepingi alla peidetud hinnaline koorem. Wappingis toimetati koorem jõugu tagawaralattu ja auto wuras jälle minema, et tunni aja pärast olla warjatult Barneti allmaagaraažhis.

Pakk jäi Luigi Principe hoole alla. Tema oli jõugu hulgas ainus, kes teadis, et ohtliku, kuid tulutoowa äri eest langes wastutus kellelegi kawalamale mehele kui tema.

Kohe pärast oma käsualuse saabumist helistas ta ülemusele. Telefonikõnes polnud midagi ohtlikku, sest itaallane pomises enne toru ärapanekut ainult kolm tähte — T. B. S.

Salakõne, mida ta tarwitas, oli lihtne, kuid sel wiisil edasiantud teade oleks rabanud iga kuulajat. T, tähestiku kahekümnes täht, tähendas number kahtkümmet; B asendas number kaht. Kuid täht S ja mõlemad arwud poleks ka taibukale kuulatajale reetnud midagi.

Täiel kujul tähendas aga teade: „Kakskümmend kilo kokaiini õnnelikult pärale jõudnud tööstusest number 2, Sofias."

Colin Robertson

Walge hädaoht

Romaan

1938

Kirjastus O.-Ü. „Kaja" väljaanne, Tallinnas

Wastus lugejale 3978. 1) Kui naine wabatahtlikult lahus elab, ilma et mees selleks fundinud wõi põhjust annud oleks, siis najne mehelt ülalpidamist nõuda ei saa. Mehe sissetuleku wähesus ei ole lahuselamise põhjuseks, mis alust annaks ülalpidamist nõuda. Ka ei ole sel juhul alust kaasawara tagasi nõuda. 2) Wõla nõudmine aegub 10 aasta möödumisel, arwates maksu tähtajast, kuid aegumise katkestab iga meeldetuletus wõlausaldaja poolt wõlgnikule wõla tasumiseks, mis ajast algab uus 10-aastane aegumise jooks. Meeldetuletuse aega tuleb muidugi tõendada kas tunnistajatega wõi kirjalikkude tõendustega.

Wastus lugejale 1824. Wõõraid kohtuasju wõib ajada ja kohtus esineda ainult advokaat. Teistele lubatakse ainult oma ligemate sugulaste, nagu wanemate, wendade, õdede, abikaasa ja laste kohtuasjade ajamist wastawa wolikirja põhjal.

Wastus lugejale 2700. Wanematelt palka nõuda ei saa, kui pole selle kohta kokkulepet. Samuti ei saa palka nõuda mehelt wabaabielus elaw naine ilma sellekohase kokkuleppeta. Teenija palk tuleb tasuda kokkulepitud suuruses. Kokkuleppe puudumisel määrab kohus palga kohapealsete normide kohaselt.

Wastus lugejale 1918. Kohtu poolt määratud karistust wõib täide wiia ka enne kaitsewäe tegelikku teenistusse astumist, kuigi komisjonis juba käidud, kuid teenistuseni weel aega on.

Wastus lugejale 10624. Enne pärijate kohtulikku kinnitamist hooldaja ametist wabaks ei saa, kui pärijad sellega ei nõustu. Kuna pärijad täisealised, siis wõiwad nad ka ise päritud koha kasutamist korraldada. Pöörake waestelaste kohtu poole.

Wastus lugejale 5296: Kuna rendilepingus on heinte, põhu ja õlgede talust wäljawiimine ja müümine keelatud, siis ka ristikheina ei tohi wälja wiia, kuna ka see heina mõiste alla kuulub.

Wastus lugejale 8820: Rawitasu suurus eraarstile on kokkuleppe asi. Ainult haiskonnaarstidele on määratud tasu normid, mida arwestama peawad. Rohtude ja muude rawiwahendite eest tuleb tasuda eraldi.

Wastus lugejale 5296: Piiriks on ristikiwide waheline joon ja üle selle joone ei tohi naaber Teie maad kasutada, wastasel korral wõite seda keelata ja kahjutasu nõuda tsiwiilkohtu korras. Kui piiri kohta siiski selgust ega naabriga kokkulepet ei saa, siis wõib piiri kindlaksmääramiseks palwe esitada maaametile, kes maamõõtja kohale saadab ja piiri selgitama ja selle järele otsuse teeb.

Wastus lugejale 1047: Pensioni saab alles wähemalt peale 10-aastast pensioniõiguslist teenistust. Kuna käesolewal juhul ainult 6 aastat teenitud, siis pensioni ei saa, samuti surma korral ka mitte lapsed, kui surm ei olnud tingitud teenistuskohuste täitmisest.

Mära paaritamisest.

Wastus lug. nr. 3193. Kui mära on 10 aastat wana ja senini weel warssa pole toonud, siis juhul, kui tal suguelundid on normaalsed ja samuti ka suguelulised funktsioonid, wõib weel tiineks jääda ja warssu sünnitada. Kui aga mära on juba waremalt korduwalt paaritatud ja tiineks pole jäänud, siis ei jää ta seda enam 10-aastaselt. Igatahes wõite nimetatud mära katsuda paaritada. Ilma looma nägemata ja läbi waatamata pole wõimalik kindlat wastust anda.

Rangide pigistus hobusele.

Wastus lug. nr. 27.772. Rangide pigistuse korral on kõigepealt tarwis körwaldada ebasobiwad rangid ja hobust enne mitte tööle tarwitada, kuni wiga täiesti paranenud. Pigistatud kohta on soowitaw määrida joditinktuuriga wõi siis 10% joodwasogeeniga. Wähemakraadilise pigistuse korral, kui wiimane on wärske, wõib tarwitada ka kompresse, kas sawimulla äädikalahust, wõi siis wiinakompresse. Kui hobune paranenud, siis hoolitseda selle eest, et pigistus ebasobiwate rangide poolt teiskordselt ei järgneks. Kui ei ole wõimalik muretseda kohe nust range, siis wanadele teha wildist padi kohale, mis pigistust tekitas.

Warss sööb riiet, kõist, rihma jne.

Wastus lug. nr. 35.878. Tähendatud wiga warsa juures wõib tingitud olla paljudest asjaoludest. Eeskätt tuleks kõne alla mineraalsoolade puudus söödas. Selle körwaldamiseks tuleb anda warsale jõusöödaga iga päew üks supilusikatäis söödakriiti wõi fosforhapulupja. Peale selle on soowitaw anda iga päew joogiwees sulatatult calcium chloratum'i 10—15 gr., korraga. Rihmade, nööride, ohjade, pun jne. närimist põhjustawad õige sageli kõ mao-soolte parasiidid ja hobuse kiini larwid, kes õige sageli ennast ka looma pehmesse suulakke kinnitawad ja seal werd imewad. Wiimasega ärritawad nimetatud larwid alaliselt looma suulage, mis siis põhjustabki ülaltähendatud tegewust warsa juures. Maasoolte parasiitide kindlakstegemiseks on soowitaw wiia tükk warsa roed loomaarsti juure juurdluseks, kes siis nende olemasolu korral wastawa rawi korraldab. Kolmandaks wõib olla wea põhjuseks ka wal. latus noore looma juures, kuid see wõib hiljem harjumuseks saada ja soowimatuks paheks jääda, siis on soowitaw warssa sellest wõõrutada.

Noorhobuste näitused Wirumaal.

Reedel, 16. sept. s. a. peeti Ardenni Hobuste Tõuseltsi korraldusel Wirumaal noorhobuste näitusi. Kokku peeti 3 näitust: Aukülas, Palmses ja Kunda-Mallas. Kolme näituse kohta oli kokku toodud 28 noorhobust: Aukülas — 3, kelledest auhindu said: 2. auh. — 1, om. Aug. Hakk — Aaspere w., 3. auh. — 1, kuna 1 jäi auhinnata.

Palmses oli kokku toodud 11 noorhobust, kelledest 2. auh. wääriliseks tunnistati 3 noorhobust, omanikud: Rud. Romm, Jakob Kuusikwald ja Kustaw Soosalu — kõik Palmse wallast, 3. auh. wääriliseks tunnistati — 7, 1 jäi auhinnata.

Kõige rohkem oli noorhobuseid kokku toodud Kunda-Malla wallas, K. Tanki talus korraldatud noorhobuste näitusele. Seal hinnati 14 noorthobust, kelledest 5 said 2. auhinnad: J. Randalu — Sõmeru w., K. Weelmaa, K. Tank, K. Ader, J. Ormmaa — kõik Kunda-Malla w., 3. auh. — said 7, kuna 2 noorhobust jäid auhinnata.

Peale näitustel esinewate noorhobuste oli weel rohkesti kokku toodud warssu registreerimiseks, Kunda-Mallas näit. 20 warssa.

Enamik noorhobuseid olid märkimata määradest, mille tõttu ka 1. auh. wääriliſi ei leidunud. Olulisemaks puduseks näitustel esinewate noorhobuste juures on ikkagi pidamisega seoses olewad asjaolud: kabjad wärkimata, hobused puhastamata ja enamik noorhobuseid on pidannd leppima ainult karjamaa söödaga. Samuti jättis palju soowida hobuste esitamine, kuna suur protsent noori hobuseid ei oska käekõrval korralikult käia, tõrgub jne. Iga näituse lõpul, auhindade kätteandmisel, jagati [illegible] hobuste omanikkudele kui ka teistele asjast huwitatule juhtnööre ja seletusi noorhobuste juures esinenud puuduste kohta.

Kasulikke teated

Põllumeele.

Laatu peetakse 22. septembril: Sürgawere af. 23. septembril: Paides, Järwakandi wallamaja juures, Holdre af., Audru wallamaja juures, Tartus, Käina wallas.

Tsemendi- ja betoontõõde kursused peetakse Kundas: 5.—8. oktoobrini ja 10.—13. oktoobrini. Registreeruda kuni 30. sept. a.-s. Tsemendiwabrik „Port-Kunda" nõuandebüroos, Tallinnas, Walli tän. 4—6.

Põllumeestelt ostetakse. Kloodi siirupitöötus „Ermos" ostab piiramatul arwul kohemaksetawa raha eest kartuleid.

Wilja ostetakse Riigi Wiljasalwe poolt Rapla-Wirtsu raudteeliinil: Lihula raudteejaamas igal esmaspäewal ja teisipäewal. Wigala raudteejaamas igal kolmapäewal ja neljapäewal. Märjamaa raudteejaamas igal reedel ja laupäewal.

RAADIO SAATEKAVA

Reedel, 23. septembril.
Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 Äratusmäng. Võimlemine. 7.20 Päevauudised. 7.25 Hommikukontsert (helipl.). 8.15 Hommikupalvus — õp. R. Uhke. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated.

17.50 Teated ja reklaam. 18.00 Lastele: „Pasun hüüab tuutu-luutu..." Lugusid ja laule suviselt karjarajalt. 18.30 Lõbusad mängukarud (helipl.). 18.45 V. Mettus: Pööripäeval. 19.00 Praegu algab sügis (helipl.) 19.45 Kodumaa ringvaade — A. Oidermaa. 20.00 Muusika kohvikust „Harju". Verdi: Katkendeid oop. „Trubaduur". 20.40 Päevauudised. 21.00 Õige aeg. Teated. 21.08 Soolo-laule. A. Viisimaa (tenor. 21.25 Türi: ins. E. Pajuste: Kuivenduskraavide korrashoiust. 21.40 Türi: Põllumajanduslik päevaküsimus. 21.25 Tallinn ja Tartu: Heliplaate. 21.50 Saksa romantikute helitöid. RR orkester, juhat. prof. R. Kull. 22.55 Õige aeg. Päevauudised ja sporditeated.

Laupäeval, 24. septembril.
Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 Äratusmäng. Võimlemine. 7.20 Päevauudised. 7.25 Hommikukontsert (helipl.). 8.15 Hommikupalvus — õp. A. Eilart. 8.35 Perenaistele. Turuteated.

17.50 Teated ja reklaam. 18.00 Noortele. Merejutte: H. Lange: „Vana kapten" ja J. London: „Esimese järgu madrus". 18.30 Homme on pühapäev! (helipl.). 19.30 K. Jungerman: Psühhoanalüüsi vastased. 19.50 Vana tantsumuusika — „Hõissa-poisid" ja heliplaadid. 20.40 Päevauudised. 21.00 Õige aeg. Teated. 21.05 Kümme minutit saatekavast. 21.15 Lustilisi lugusid sõnas ja muusikas. Kaastegevad RR orkester, soliste ja J. Tõnopa. 22.55 Õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 23.15—24.00 Tantsumuusika „Gloriast". — K. Strobeli orkester.

A.-S. „Ühiselu" trükk, Tallinn.

Proloog.

Mootori põrin paisus, muutus metallilisèks urinaks ja lennuk kerkis maapinnalt. Üha suurenewa kiirusega liugles wäike monoplaan pilwede poole. Bercki lennuwälja ametnikkude teada oli lennuk üks paljudest, mis startisid Croydoni sihis, ja enne kui lennuki tuled kadusid õhe, olid ametnikud tegewuses juba teiste ülesannetega.

Olekſid nad aimanud, et piloot kuulus kardetawasse seiklejate jõuku ja et ta sai lennu sooritamise eest hiigelsuurt tasu, et lennuki kiirusena oli registreeritud 140 miili tunnis, kuid tegelikult wõis lennuk arendada 210-miililist tunnikiirust, olnuksid nad lennukist kindlasti huwitatud rohkem.

Tawalise kombe järele oli Croydonisse teatatud lennuki saabumise aeg. Piloot teadis seda ja lisas naeratades kiirust. Ta lendas wõrdlemisi madalalt, et wältida ajaraiskamist asjatu manööwerdamisega. Iga minut oli kallis.

Ta lahkus Bologna teelt ja wõttis kursi sisemaale. Mootori põrin kestis edasi, kuid lennuki tuled kustusid. Wiis minutit lendas piloot nord-nord-ost suunas ja waatas siis alla maa poole. Warsti ta silmaski seda, mida ta oli otsinud — sinist walgusejuga pimedas öös.

Ta teadis täpselt, kus sinise märgutulega auto ootab, ja tundis autost wasemal asetsewat wäljakut. Kuid maandumine tuledeta polnud sugugi kerge ja pealegi oli ta ettewaatuse mõttes sunnitud seisma panema mootori.

Ta laskus laiades kaartes. Jõudnud maapinna lähedale, süüdati auto esituled, mis ähmaselt walgustasid wäljakut. Piloot oli kõrgust arwestanud wõrdlemisi täpselt ja paar sekundit enne lennuki kokkupuutumist maapinnaga pööras ta lennuki nina äkki ülespoole. See oli wajaline ettewaatusabinõu, kuna ta maandus ilma masinata. Lennuk wappus maapinnale langedes, weeres siis auto suunas ja peatus pidurite toimel rigisedes.

Selline eeskujulik maandumine oleks wäärinud kiitust, kuid kaks meest, kes läheneſid piloodile, ainult noogutasid wiisakalt. Nad kandsid pakki, mille ümber oli mähitud langewari. Piloodi abiga tõsteti salakaup lennukisse. Samal ajal teatas teine meestest lühidalt prantsuse keeles: „Kahe päewa pärast ootan uut saadetist, härra."

Eesti jätab endale wabaduse sanktsioonide kasutamises.

Välisminister K. Selteri de klaratsioon Rahvasteliidus.

ETA. Genf, 20. septembril.

(ETA erikorrespondendilt). Eesti välisminister Selter esines esmaspäeval enne lõunat kõnega Rahvasteliidu täiskogu üldvaidlustel. Ta deklareeris, et Eesti peab praegustes oludes sanktsioonide artikli (art. 16) fakultatiivseks ja reserveerib endale ajutiselt õiguse otsustada vabalt sanktsioonide kohaldamist. Minister Selteri kõne sai hea vastuvõtu osaliseks. Järgnevalt kõneles Läti välisminister Munters, esinedes analoogilise deklaratsiooniga.

Leedu välisminister Lozoraitis kavatseb kuuldavasti esineda samasuguse deklaratsiooniga kolmapäeval. Arvatavasti antakse sanktsioonide küsimus kooskõlastamiseks kuuendasse komisjoni, kus konstateeritakse, kuidas suhtutakse art. 16. süsteemi kohaldamisele.

Välisminister K. Selter.

ETA. Genf, 20. septembril.

(DNB.) Rahwasteliit oli ka esmaspäewal Euroopa sündmuste mõju all. Siin on üldiselt kergendusega wastu wõetud teade Inglise-Prantsuse kokkuleppest, mis baseerub tõenäoliselt sudeedi-sakslaste maa-ala eraldamise alusel. Ent fašhismiwastastes ja moskwašõbralikes ringkonnis peetakse sündmuste uut pööret „katastroofiliseks". Rahwasteliidu täiskogu juhatus on kolmapäewaks edasi lükanud Rahwasteliidu nõukogu kolme mittealalise liikme walimise, kes pidid täna walitama Poola, Rumeenia ja Ecuadori asemele. Tänastel üldwaidlustel Kolumbia esindaja esines juba oodatud deklaratsiooniga Kolumbia suhtumisest Rahwasteliidule. Ta seletas, et Kolumbias ollakse üldiselt weendunud, et Rahwasteliit ei ole täitnud temale pandud lootusi. Kolumbia president Santos tunneb Rahwasteliitu oma siinsest tegewusest ja ei tee endale mingisuguseid illusioone. Ent Kolumbia ei kawatse ülepeakaela lahkuda Rahwasteliidust, et wältida uue hoobi andmist Rahwasteliidule, ütles Kolumbia esindaja. Iraani esindaja awaldas lootust, et suudetakse ületada Rahwasteliidu praegust rasket kriisi. Iraan peab ebakohaseks Rahwasteliidu pakti reformi. Hispaania välisminister Alvarez del Vayo arwustas terawalt Rahwasteliidu nõrkust ja nõudis art. 16. säilitamist. Ta waidles ägedasti igasuguse reformi wastu, mille eesmärgiks on kaotada sanktsioonid. Iraki esindaja waidles Palestiina jagamise wastu. Ta kõneles selle poolt, et Süüria wõetaks warsti wastu Rahwasteliidu liikmeks iseseiswa riigina. Puudutades Alexandrette'i sandžaki küsimust, ta awaldas lootust, et ka siin suudetakse saawutada lahendus, mis rahuldaks nii türklasi kui ka araablasi.

Eesti välisminister Selter ütles, et Oslo-riikide esindajate seletustega, samuti Poola ja Briti esindajate seletustega on muutunud art. 16. praegusil tingimusil fakultatiiwseks. Seepärast Eesti walitsus jätab endale õiguse uurida igal üksikul juhul, kas ta peab tarwitusele wõtma art. 16. määrusi. Sellega on Rahwasteliidu pakt kaotanud osaliselt oma praktilise wäärtuse, ütles minister Selter. Umbes samas toonis kõneles ka Läti välisminister Munters. Waidlust jatkatakse kolmapäewal, millal oodatakse suure põnewusega Prantsuse, Wäikeliidu ja Nõukogude Liidu esindajate seletusi.

Lehm rongi ees.

Esmaspäewa õhtul kella 10 ajal jäi rongi nr. 34 ette Paekülla jaama lähedal raudteel hulkuw lehm, kes sai wedurilt tõuke ja paisatt kraawi. Kas lehm rohkelt wiga sai ja kellele ta kuulus, jäi estalgu selgumata.

Vene allveelaev käis Soome vetes.

Laadoga järvel venelased võtsid kinni kolm Soome kalurit.

ETA. Helsingi, 20. septembril.

Soome siseministeeriumi teatel on Nõukogude Wene allweelaewa poolt 11. septembril teostatud piiririkkumise kohta koostatud ülekuulamisprotokollidest selgunud, et 8 Soome kalurit on mainitud päewal kella wiie ja kuue wahel Seiskari lähedal näinud üht Nõukogude Wene wäikest allweelaewa, mis kandis märki „M 92". Allweelaew oli umbes 300 meetri kaugusel kaluritest. Kuigi oli juba kaunis walge, põlesid allweelaewa tuled. Koht, kus allweelaewa nähti esmakordsekt, on umbes 8,5 km kaugusel siinpool piiri Soome territoriaalwetes.

„Uusi Suomi" teatel on wenelased 16. septembril Laadoga järwel kinni wõtnud kolm Soome kalurit, kes olid seal kalastamas. Seni ei ole weel selgunud, missugusel põhjusel ja kuspool piiri kinniwõtmine toimus.

Ungari haridusministri külaskäik edasilükatud.

Ungari haridusministri krahw Paul Teleki külaskäit Eestisse, mis pidi toimuma 22.—25. septembrini, on, nagu Ungarist teatatakse, edasi lükatud.

Puhtakasurubla eestistamisele.

Wene ajast on meile jäänud põllumeeste maksukohustuse mõõdupuuna puhtakasurublad. Wene rubla kui rahaüksus on ammu läinud kõige liha teed ja juba 20 aastat on meil oma rahaüksus, kuid põllumeeste maksustamisel kummitab endine Wene rubla weel ikka edasi.

Nagu kuuleme, on nüüd wastawates ametiasutustes wõetud kaalumisele puhtakasurublade eestistamise küsimus. Puhtakasurublade asemel kawatsetakse tarwitusele wõtta nimetus hindepunkt. Nii et kui talu wäärtus wõrdus seni 50 puhtakasurublale, siis tulewikus wõrduks see 50 hindepunktile. Sisulisi muudatusi kawatsetaw uuendus põllumeeste maksustamisesse ei tooks.

Ehaline tappis võistleja.

Kuressaare, 20. septembril.

Pärsamaa wallas, Ramma asunduse külawahelisel teel, tapeti öö wastu esmaspäewa kirwega sama asunduse elanik Wladimir Roolaht (Rotmann), 20 a. wana. Tapjaks osutus sama walla Linnuse küla elanik Ostia Parbus, 26 a. wana. Wiimane wahistati Kuressaare kriminaalpolitsei korraldusel ja toimetati teisipäewal Kuressaare wanglasse.

O. Parbus läinud külast Ramma asunduses Lause talus elutsewale 16-aastasele Aino Kallasele küllaline, kes magas talu õuel aidas. Pool tundi hiljem ilmus aida ukse taha Roolaht, kes oli joobnud olekus. Ta nõudis sisselaskmist, ähwardades wastasel korral tulistada. Aino Kallas, kartes tulistamist, awas ukse. Aita sisse tungides hakkas Roolaht tüli norima Parbusega ja löi wiimast. Seepeale A. Kallas jooksis aidast wälja teo poole. Parbus ja Roolaht joksid tüdrukule järele. Aino ema awas wälisukse ja lasi tütre sisse, sulgedes selle meeste eest. Ühtlasi palus ta Roolahte mitte tülitseda ja lahkuda. Roolaht läks aita, et wõtta pintsakut, mis ta seal maha wõtnud. Parbus jooksis puuwirna taha, kust wõttis kirwe.

Hiljem perenaine kuulis wäljas teelt korisemist. Kohale minnes, selgus, et Ramma mõisast küla wahele wiiwal teel lamas Roolaht, kaelas suur teraviistahaaw. Tema kõrwal wedeles lahtine taskunuga.

Nagu pärast selgitati, oli Roolaht tungenud Parbusele noaga kallale, haawates teda käest. Parbus löönud Roolahte paar korda kirwesilmaga; kui see teda aga sellegipoolest rahule ei jätnud, löt ta noormehele kirwega kaela. Roolahel on lõigatud läbi kaela lihased ja suur tuiksoon. Arsti arwates järgnes surm wiie minuti jooksul.

Roolaht oli kohapeal tuntud suure kaklejana, kes mitmel korral karistatud kaklemise ja pusistamise pärast. Parbust on paaril korral karistatud rahurikkumise pärast. Tapja wõetakse wastutusele paragrahwi järgi, mis näeb ette kuni 6 aastat wangistust.

Rongi ja vaguni kokkupõrge Tallinnas.

Kaubawagun sai wigastusi.

Rongi ja waguni kokkupõrge juhtus esmaspäewal pärast lõunat Tallinnas Kopli kaubajaama teel. Manööwerdaw rong oli sõitmas Liiwa teelt Kopli teele, kus pöörang nr. 50 waleseisu tõttu sattus kõrwalharule ja jooksis otsa Kniep ja Werneri kaubaaida kohal seiswale kaubawagunile nr. 6196, mis saadud tõukest läks liikwele ja jooksis läbi kinniste wärawate kaubaaida õuele, kus purustas kaitsepaku. Wagunil olid purunenud otsaprussid ja lauad, samuti üks rattapuks. Wedur, rong ega raudtee ei kannatanud, küll aga purunes kaubaaida wäraw. Kokkupõrge oli tulnud roopaseadja ettewaatamatusest.

Metsavaht kohtas haruldast põdrapulli.

Oma tawalisel kontrollkäigul pühapäewal, 18. sept. kohtas Püssi metskonna Jalasto wahtkonna metsawaht haruldaselt suurt põdrapulli. Loomal olid wiieharulised sarwed ja metsawahi arwates on uhke metsakuningas üks wanemaid meie metsades, kelle wanus ulatub umbes 15 a. Põdrapull oli ka haruldaselt julge ja silmitses metsawahti ähwardawalt umbes 20 mtr. kauguselt, kadudes seejärele metsasügawusse.

Revolutsiooni keerises. 4

Algul kuulas Sonja teda imestades, kuid pikapeale hakkas ta taipama, et teda tahetakse punaste teenistusesse meelitada.

„Ma ei tea seni, mis minuga juhtus," kõneles ta hiljem, „arwan, et kaotasin hetkeks aru, sest kui Strunsewa pani oma käe minu õlale, siis tõukasin ta kõigest jõust eemale."

Naiskommunist komistas ja kukkus põrandale. Kui ta end jälle jalule ajas, siis lökendasid ta silmad wihast ja ta irwitas julmalt. Metsiku liigutusega haaras ta mõlema käega Sonja peast kinni, hakates seda wastu toolikorju taguma, kogu aja ähwardades: „Teid lastakse maha, nüüd lastakse teid tingimata maha!"

Hiljem mäletas Sonja ainult, et tuppa oli tormanud teisi nmesi ja ta oli kuhugi wiidud. Kui ta ärkas, lebas ta üksi pisikeses kongis.

Imelikul kombel ei lastud teda siiski maha, sest kuigi naistshekist seda nüüd igapäew nõudis, wiiwitas Judin, keda nähtawasti oli wallanud kaastunne noore tüdruku wastu.

Üksikwangistus kestis ainult mõned päewad ja siis wiidi Sonja Deröbinskisse tagasi, kus teda Akulina jälle külastada tohtis.

Üllatav leid.

Sonja oli ikka weel wanglas, kui Shura Marenko jõudis Leningradi tagasi. Kohtasin teda ühel hommikul meie ühise sõbra — arsti — korteris. Ta oli alles äsja kuulnud Sonja kangelasteost ja wenna enesetapmisest, ja ta oli masendatud ning õnnetu.

Osutus, et ta oli wahepeal käinud Murmanskis ja elanud üle mõnegi seikluse. Kokkupõrkel tshekistidega ta oli saanud käest haawata. Kuskil jaama ambulantsis oli ta käsi kinni seotud. Sel ajal liikus nii palju haawatuid, et kedagi ei huwitanud, kus nad olid saanud wigastada.

Nii kaua kui Shural oli raha, polnud ta elul wiga, kuid siis saabus päew, kus lõppesid raha ja paberossid. Kurwalt istus ta põllu serwal, tundes pöörast suitsunälga. Ta teadis, et tal wasakus tagumises taskus leidus mingi wäike pakk ja ta oli weendunud, et need on paberossid, aga kuidas ta ka ei wingerdanud ega katsetanud, ta terwe parem käsi ei ulatanud pakki taskust wõtma.

Wiimaks palus ta juhuslikult mööduwat talunaist, et see aitaks teda. Suur oli aga mõlema üllatus, kui paberossikarbi asemel ilmus taskust nähtawale kortsutatud rahapakk, mis sisaldas 2000 rubla!

Nüüd alles meenus Shurale, et ta röökwäigu ajal oli parajasti tühjendanud kassat, kui saabusid tshekistid. Ta oli raha toppinud tasku ja wõitluse tuhinas selle hoopis unustanud.

Ootamatu leid wõimaldas tal juba piletiga edasi sõita. Murmanskis astus ta liitlastega ühendusesse, jatkas sealt teekonda Soome, hankis kellegi hiljuti Wenemaalt põgenenud ohwitseri walepaberid ja tuli Leningradi tagasi.

Akulina tegutseb.

Siis hakkasime üheskoos sepitsema plaani, kuidas wabastada Sonjat. Meie suurimaks abiliseks oli siin truu Akulina, kes kõige paremini tundis wangla olusid, kuna ta peagu iga päew käis Sonjat külastamas. Osutus, et üks walwuritest, Petja, oli pärit samast külast, kust Akulina, ja nad olid nüüd jõudnud uuendada oma sõprust.

Öieti oli see Akulina üksi, kes tegutses, sest meie ei saanud midagi teha. Andsin Akulinale ainult weidi raha ja sellega minu osawõtt päästmise üritusest piirduski.

Akulina oli sobitanud tutwust punaeristi öega, kes oli lubanud teda aidata. Nägin teda esmakordselt tol õhtul, kui tulime Shuraga Akulina käsul wangla wärawate ette. Ta kandis halastajaõe riietust, mis oli kulunud ja luitunud, kuna Akulina oli rõiwastatud musta seelikusse, pruuni pluusi ja tõmmanud pähe suure musta rätiku, mis pooleldi warjas ta nägu.

Wangla ümber sagis rahwahulk. Need olid wangide omaksed, kes ootasid wõimalust nendega kokku saada. Paljudel olid kompsud kaenlas.

Akulina ja halastajaõde kadusid wärawate taha, kuna meie Shuraga jäime teisele poole tänawat ootama.

Poole tunni pärast ilmusid tuttawad kujud jälle nähtawale. Aga nad tulid kahekesti. Tähendab — Sonja päästmine nurjus!

Ma ei tahtnud waadata Shura pettunud näkku, kuulsin ainult ta närwlikku neelatamist.

Nagu kokku lepitud, järgnesime naistele mõne sammu kauguselt. Kõndisime aeglaselt, wäsinult. Milleks pidime ka ruttama, sest halbu uudiseid kuuleb alati küllalt warakult.

Naised astusid meie ees massa. Raskete sammudega tõusime trepist üles, awasime ukse — ja kangestusime: köögilaual istus Sonja, kõigutades jalgu!

Halastajaõde noogutas mulle ja me wäljusime toast, jättes õnnelikud armastajad teineteise embusesse.

Põgenemine.

Sonja kandis Akulina riideid, tema musta seelikut, pruuni pluusi ja musta suurrätikut, mis tal meie tulekul weel oli ümber. See seletas põgenemise saladust.

Aga mis oli saanud Akulinast?

Halastajaõde kehitas õlgu. „Peame keskööni ootama," ütles ta ega teadnud midagi lisada.

Sonja, kes oli wäga wäsinud, heitis diiwanile puhkama. Meie aga walwasime kordamööda köögis, et awada ust Akulinale, kui tal peaks õnnestuma koju tulla.

Umbes kella ühe paiku öösel koputati tasa uksele ja hetk hiljem astus Akulina sisse, samad riided seljas kui kodunt lahkudes!

Akulinat nähes tõusis Sonja istukile ja sirutas talle käed wastu, langes aga samas teadwusetult kokku. Pidime teda kaua turgutama enne kui ta uuesti ärkas.

(Järgneb.)

Poolas palju Eesti sõpru.

Poola ja Eesti juristide koostöö kaasaaitajaks rahu süvendamisel.

Riigiwolikogu esimees prof. J. Uluots, kes äsja tagasi jõudis Poolast, kus ta wiibis paar päewa, wõttis teisipäewal Riigiwolikogu ruumes jutule ajakirjanduse esindajad, informeerides neid oma muljeist sõidust Poolasse.

Wiibisin Poolas, Warssawis, kaks päewa, 16. ja 17. septembril, Poola juristide grupi kutsel. Mainitud grupp on enesele ülesandeks seadnud

lähendada seaduste loomise protsessi Eesti ja Poola õigusteadlaste wahel.

Eesti ja Poola on sõprusrahwad. Sellest seisukohast on siis ka mõistetaw minu huwi küsimuse kohta, kuiwõrd sarnaseid arusaamisi wõib leida Poolas.

— Olin Warssawis tugewasti üllatatud. Leidsin kogu Poolas wiibimise ajal suurimal määral samast arusaamist nagu minul.

Sattusin Poola ajal, millal seal sisepoliitiliselt oldi teatawal määral häiritud wõrdlemisi ootamatult toimunud rahwaesinduse laialisaatmisest. Samal ajal arenesid Poola naaberriigis, Tshehhoslowakkias, sündmused draamatilise kõrgepinge suunas ja see huwitas ka loomulikult Poolat suuremal määral. Waatamata sellele osutati Eestile minu sealwiibimise ajal suurt tähelepanu. Awaldus see juba selles, et minu saabumisel Warssawi, oli raudteejaama wiiw tee

ehitud Eesti ja Poola lippudega.

Mind oli jaamas wastu wõtmas ja terwitamas suur hulk juhtiwaid isikuid. Samuti pühendasid minu saabumisele tähelepanu ajalehed. Kogu järgnewa külaskäigu ajal wiidi mind ühendusse wäga mitmete ringkondadega. Ühtlasi interwjueerisid mind Poola ajakirjanikud. Lahkumine Warssawist toimus samuti pidulikult. Kõike seda ei osutatud mitte isiklikult minule, waid just Eestile. Ja ma pean ütlema, et ma igal pool nägin

wõltsimatut tõsist huwi Eesti wastu.

Märkima pean ka, et Poola need ringkonnad, kelledega kokku puutusin, olid wõrdlemisi hästi informeeritud meie asjadest.

— 16. septembril pidasin ettekande Eesti põhiseaduse saabumise kohta seoses riigipea instituudi kujunemisega Eestis. Awar saal täitus kuulajaist wiimse kohani. Nende seas oli professoreid isegi Poznanist ja Wilnost, kes seks puhuks olid sõitnud Warssawi. Nagu järeldada wõisin, jälgiti kõnet pinewa huwiga, kuigi ta oli wõrdlemisi pikk — kestes üle tunni. Poola juristidele pakkus suurt huwi wõimalus wõrrelda Poola presidendi wõimupiire Eesti omaga. Eriti huwitatud oldi sellest, kuidas meile walitakse riigipead. Huwi ei piirdunud mitte üksi ettekandega, waid selgust päriti kõnelustes enne ja pärast ettekannet ka teiste Eesti õiguse alade kohta.

Prof. J. Uluots.

Peale muu oli weel üks huwitaw uudis Poola seadusandluse alal. Teatawasti meie unes tšwiilseadustikus tahetakse abikaasade warawahekordasid lahendada umbes samal alusel kui need lahendatud Ungaris.

Tuli ilmsiks, et ka Poola perekonnaõiguse eelnõus on see ette nähtud samaselt.

Samu

õiguse arengu paralleeljooni on märgata ka terwel real teistel aladel,

kusjuures need sündinud sõltumatult üksteisest. Sellepärast on ka arusaadaw Poola juristide huwi Eesti õiguse arengu wastu. Samal määral soowitaksin tutwuda ka Eesti juristidel Poola õiguse arenguga. Mitmesugustel põhjustel on Eesti ja Poola sõbrad — ja see mõte on ka Poolas lewinud. Leidsin seetõttu ees ootamatult suures ulatuses samu mõtteid, mis laialdaselt lewinud ka Eestis.

See asjaolu paistab minule praegusel ajajärgul olewat lõpmata suure tähtsusega.

Tänapäewal wõiwad rahwuswahelised wahekorrad sageli minna ootamatult terawaks ja sel puhul wõiwad

wäikesed rahwad seista järsku ootamatuste ees.

Niisugustel juhtudel on wajalik sõprus suurriikidega.

Minu sügawama arusaamise järele paistab Poola olewat selliseks tõsiseks Eesti sõbraks.

Tahaksin rõhutada wiimati tähendatud tõsiasja eriti selleks, et meie rahwa laiemad hulgad ja juhtiwad ringkonnad wõiksid omalt poolt hinnata seda Poola-Eesti sõprust.

Wastates ajakirjanike küsimustele, märkis prof. J. Uluots, et

ka Eestis on kujunemas juristide grupp, kes huwitatud Poola õiguslikkude küsimuste arengust.

Faktiliselt on eeltöö juba tehtud ja juba lähemal ajal omandab see ka formaalse kuju.

Lõpuks märkis prof. J. Uluots, et tal oma mõtteid Poola-Eesti sõprusest olnud wõimalik wäljendada korduwalt ka temale korraldatud wastuwõttudel. Selle juures ta on märkinud, et praeguses küllalt pinewas rahwuswahelises olukorras on täita oma ülesanne ka juristidel. Eriti Poola ja Eesti juristide koostöö wõiks soodustada rahu püsimist stinpoolses Euroopa osas. Wäljendatud mõte on Poola juristide seas leidnud hea wastuwõtu.

Räpina talundite elektrifitseerimine käsil.

Pühapäewal, 18. sept. peeti Räpina põllumeeste seltsi ja -konwendi juhatuse algatusel kohalikus wallamajas Räpina ümbruse elektrifitseerimise küsimuse koosolek. Koosolekust wõtsid osa ümbruse organisatsioonide tõhusamad jõud ja seltside tegelasi. Et saada täielikule selgusele Räpina talundite elektrienergia tarwiduse suurusest, otsustati korraldada wastaw ankeet. Ankeet teostatakse kahe nädala jooksul ja tulemused esitatakse riiklikule jõukomiteele seisukohawõtmiseks. Kawa kohaselt on elektrisaamisel Räpinasse kaks wõimalust — kas asutada kohapeale elektriühisus ja saada elektrienergiat Räpina paberiwabrikust wõi riikliku jõukomitee abil tuua magistraalliin üle Põlwa Räpinasse. Selleks on wastawad läbirääkimised jõukomiteega peetud ning ankeedi tulemused annawad täieliku selguse. Kuna Räpina talundite põllumajandus näitab järjest mehhaniseerimise tõusuteed, on elektrienergia saamine wäga wajalik. Peale Räpina walla talundite ja tööstuste saaksid elekrit ka Toolamaa ja Kahkwa walla külad.

Haruldane liblikas Mõisakülas.

Kohalik algkooli õpetaja Allik püüdis neil päewil oma aiast kinni haruldase liblika, mille pikkus, laialisirutatud tiibadel ofutus 12 sentim. Selle juures on märkimiswäärt, et leitud liblikatiiwad sarnanesid rohkel määral linnutiibadele, olles kaetud imepeente hallikas-pruunide udusuletaoliste udemetega. Haruldase liblika imemiskõrs on sama haruldane — terwelt 10 sentim. pikk. Kuna õpet. Allak on kauemat aega teotsenud liblikate korjamistega, siis ta tunneb neid hästi. Nüüd kinnipüütu olewat aga meil täitsa nägemata.

Neiu jäi Kehras rongi alla.

Sai raskeid wigastusi.

Kehra jaamas jäi liikuwa rongi ja platwormi wahele 19-aastane kohalik elanik Johanna Wärtina, kel murdusid roided, ka sai ta pähe ja näkku haawu. Ta toimetati Tallinna Üühishaigekassa haiglasse rawitsusele. Haiglas tunnistati ta wigastus raskeks.

Agr. A. Lüüs †.

Põlwa kalmistule maetakse neljapäewal Põllutöökoja tööjõud, agronoom Alfred Lüüs.

A. Lüüs sündis 5. aug. 1900. a. Wõrumaal Aleksandri w. talupidaja pojana. Wõtnud kooliõpilasena osa Wabadussõjast jatkas ta pärast gümnaasiumi lõpetamist õpinguid Tartu Ülikoolis, algul matemaatika, hiljem põllumajandusteaduskonnas, lõpetades wiimase agronoomina 1934. a. Ülikooli lõpetamise järele sirdus agr. A. Lüüs erateenistusse, töötades suurmajapidamise juhina Loodis ja Wana-Karistes. Põllutöökoja teenistusse sirdus A. Lüüs läinud kewadel. Ta töötas Pärnu maakonsulendi juures praktikandina, walmistudes ette Pärnu-Saaremaa karjakonsulendiks, millisele kohale temal oleks tulnud asuda mõne aja pärast.

A. Lüüs olles töötanud isiklikult aastaid põllumajanduse alal, omas nõuande alal suuri wilumusi ja wõitis lühikese ajaga põllumeeste usalduse ja lugupidamise. Tema surm tuli kõigile ootamatult. Jõudnud wäljasõidult Pärnu haigestus ta pimesoolepõletikku. Kiirelt ettewõetud operatsioon ei suutnud ka päästa tubli töömehe elu.

Võiturg.

Wõihindade kujunemisel awaldus mööduunud nädalal Inglismaal wäike nõrgenemine. Nii noteeriti meie wõi hinnaks Manchesteris 118—120 sh. cwt., s. o. 2 sh. cwt-lt madalamalt kui eelmisel nädalal. Soome wõi hinnaks noteeriti Manchesteris 124—126 sh. cwt. ja taani wõihinnaks Londonis 135—136 sh. cwt. Saksast saadaw wõihind jäi meil m. n. endiseks. Wastawalt wäljaweetud wõikoguste osatähtsusele ükfikute turgude järgi ja hindade kujunemisele noteeriti meie eksportwõihinnaks 166 snt. kg. Tendents waikne. Wõihindade kujunemisest ükfikuis mais nähtub, et see oli k. a. septembri algul enamikus mais madalam kui m. a. samal ajal. Nii ka Eestis, mööduunud aastal septembri keskel noteeriti meie wõi hinnaks 184 s. kg. Seega on wõihindade tase tänawu üldiselt madalam kui m. a.

Wõituru seisundi kujunemist on wiimasel ajal mõjustanud ebasoodsalt suured tagawarad, missugust wõid praegu ka realiseeritakse. Kuna aga on loota, et Euroopa karjamajandusmaade wõipakkumises awaldub warstu tunduw hooajaline tagasiminek, wõib pidada ka wõituruseisundi uut elawnemist tõenäoliseks.

Siseturul maksis wõi kg. m. n.

	lauawõi	kõgiwõi
Tallinnas	180—190	165—165
Tartus	185—200	158—170
Pärnus	180—185	150—165
Rakweres	185	170—175
Narwas	190—200	165—170
Paides	190	160—165

Peekoniturg.

Peekoniturul on seisund muutusetu. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering Londonis määrati endiselt 93 sh. tsn.

Meie peekonsigade noteeringus ilmnes langus 5 s. kg. Hinnalangus on tingitud üleminekust suwisest hinnast talwisele, kusjuures suwist hinda on püütud hoida alati kõrgemana talwisest, kuna seakaswatajail tuleb kasutada rohkesti kallist ostujõusõõta.

Käesolewal nädalal maksawad eksporttapamajad peekonsigade eest järgmisi hindu:

Tapakaalud	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60 —72 kg.	90	85	siseturuhinnad	
55,5—59 „	85	81	„	
72,5—75 „	85	81	„	
75,5—80 „	81	77	„	

Ja elussigade eest:

105—120 kg. raskused 60 s. eluskaalu-kg.
121—160 „ „ 64 s. „ „
üle 161 „ „ 60 s. „ „

Siseturul oli sigade nõudmine ja pakkumine keskmine. Tendents selgusetu. Tapetud sead maksid: noored ja peekonkaalulised 82—85 s. liha- ja raswasead 78—80 s. ja wanad emised 70—72 s. kg. Eluskaalu järgi maksid sead 60—62 s. kg.

Toornahkade turg.

Toornahkade turul püsib seisund endiselt kindel. Mööduunud nädala kohta noteeriti endised hinnad. Weisenahad, toorelt 1. sort 70 snt., 2. sort 63 s. kg. Teise sordi alla kuuluwad kõik nahad, milledel on 4 wõi rohkem tõuguauku.

Wasikanahad, toorelt kr. 3.15 tükk ja raskemad, kaalus üle 3,5 kg. ühe kg. hind 1 kr.

Lambanahad suuruse ja willa pikkuse järele Kr. 1,75—3.— tükk.

Hobusenahad, toorelt, raskusega alla 20 kg. — 8 kr. tk. ning raskemad nahad 11.10 kr. tk.

Kanamunaturg.

Kanamunahindade kujunemises toimus m. n. wäike nõrgenemine. Meie eksportmunade hinnanoteering jäi aga siiski endisele tasemele, s. o. 96 s. kg. franko kogumispunkt. Wõrdluseks wõiks märkida, et Soomes saawad kanakaswatajad samal ajal muna kilolt umbes 160 snt. ja Lätis 108 snt.

Siseturumunade hind 70 senti kg. franko kogumispunkt.

Munaturuseisundi kujunemist on mõjutanud asjaolu, et on hakatud tarwitama ka külmhoone mune, mistõttu pakkumine munaturul kujunes suuremaks kui eelmisel nädalal ja seepärast ka munahind mööduunud nädalal lõdwenes. Siseturul maksid mööduunud nädalal kanamunad s. paar: Tallinnas 8—11, Tartus 10—11, Pärnus 10—11, Rakweres 10—12, Tõrwas 8—9, Wõrus 9—10, Narwas 10, Petseris 8—9, Tapal 10—11.

Piimaturg.

Piimahinnad püsiwad. Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 19. sept. noteeriti Tallinna kohta endised piimahinnad, s. o. 1. waliku rõõskpiim müügil piimakauplustele 12 s. liiter ja müügil piimatöötlustele 11 s. l. 2. waliku rõõskpiim müügil piimakauplustele 10 s. l. ja müügil piimatöötlustele 9 s. l.

Wäikemüügil maksis piim piimakauplustes mööduunud nädalal senti liiter:

	1. walik pudelites	1. walik lahtiselt	2. walik pudelites	2. walik lahtiselt
Tallinnas	17—19	—	14—15	12
Tartus	15—16	12—13	—	10
Narwas	15	10	—	8
Pärnus	16—17	12	—	11
Rakweres	15	—	—	11
Haapsalus	—	—	10	9
Tapal	—	—	10	9

Linaturg.

Linahindade noteerimiskomisjon noteeris linakokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu kg-lt senti:

	Wõru- ja Petserimaal	Mujal Eestis
R	107	105
HD	98	96
D	89	87
OD	80	78
LOD	71	69
H	62	60
Takk 1. sort igal pool	69	
Takk 2. sort igal pool	59	
Takk 3. sort igal pool	49	
Ehitustakk igal pool	15—20	

Aedviljaturg.

Aedsaaduste hinnad noteeriti Börsikomitee juures 16. sept. järgmiselt: õunad, sügissordised, eksportkõlblikud, pakkimiskuludeta franko Tallinn 36 s. kg. Tendents tagasihoidlik.

Õunad, sügissordised — kuldrenett ja trebuu, alus nagu eelmisil, 42—43 s. kg. Tendents kindel.

Õunad, töötustarbeks, sort antonowka, alus nagu eelmisil, 30 s. kg. Tendents püsiw.

Sibulad, eksportkõlblikud, pakkimiskuludeta franko kokkuostupunkt 14 s. kg. Tendents waikne.

Konserwkurgid, eksportkõlblikud, franko Tallinn ca 5 kg. neto plekknõu 240 s. Tendents elaw.

Pohlad, eksportkõlblikud, pakkimiskuludeta franko Tallinn 18 s. kg. Tendents püsiw.

Jõhwikad, eksportkõlblikud, pakkimiskuludeta franko Tallinn 15 s. kg. Tendents selgusetu.

Turul juba rohkesti maainimesi.

Keskнädalane Tallinna turg.

Täna oli üsna rohkesti maainimesi turul. Paljudel on kartulikottide kõrwal ka kapsaid ja kaale. Maamehed müüwad kaale 8—10 senti kilo, kapsaid 7 senti kilo. Rohkesti oli täna maameeste wankritel ka pütiwõid 155—165 senti kilo. Samuti rohkesti oli täna soolatud seeni, mõnel suured toobrid ja pütid täis, soolatud seeni müüdi 40—75 senti kilo.

Pärnumaalt oli weel autotäis kurke, õeldi, et need on wiimased, enam ei tulewat; müüdi 150 senti sada.

Suu oli täna wähe, samuti pohli wähe. Kalaturul oli rohkesti turske, hinnad odawad, samuti oli rohkesti ilusaid suuri lõhesid ja siigu. Lõhe hind 180—200 senti kilo. Räimi oli wähe ja kilu üldse mitte.

Tapetud metslindudest oli täna metsparte ja püüsid, tetri aga üsna wähe.

Lihahinnad wäikemüügil: Sealiha 90—120 s., seapead-jalad 50—65 s., ploomirasw 120—125 s., sulatatud searasw 135—150 s., soolatud sealiha 90—110 s., suitsusink 170—240 senti, weiseliha 50—100 s., wasikaliha 50—100 s., lambaliha 55—85 senti kilo.

Linnud: Tapetud kanad 80—180 senti tükk, kanapojad 40—100 s., metsparbid 60—100 s., tedred 150—200 s., püüd 60—75 senti tükk.

Kanamunad 8—11 senti paar.

Piimasaadused: Pütiwõi 155—170 s., meiereiwõi 180—190 s., kohupiim 30—35 senti, hapukoor 100—110 s., juustud sordi järgi 75—170 senti kilo.

Mesi 165—180 senti kilo.

Juur- ja aiawili: Kartulid 60—65 s. mõõt 20 ltr., 5—6 senti kilo, peakapsas 7—10 senti, hapukapsas 25 senti, kaalikad 8—15 senti, peedid 15—18 senti, keedetud peedid 25 s., porgandid 8—15 senti, sibulad 30 senti, spinat 20—25 s., salat 30—50 s., rabarber 12—15 senti, türgioad 30—40 s., herneterad 150 s., tomatid 15—25 s., melonid 60—100 s., arbuusid 100—120 senti kilo, kurgid 20—40 senti kümme, suuremad kuni 8 senti tükk, redised 5—8 senti kimp, lillkapsad 10—60 senti pea, hapukurgid 1,5—4 senti tükk.

Wärsked kalad: Räimed 30—35 s., tursad 10—12 s., ahwenad 30—35 s., haugid 45—60 s., latikad 35—40 s., järjed 30 s., wimmad 35—40 s., kohad 70—210 s., siiad 60—90 s., forellid 150—180 s., angerjad 140—180 s., lõhed 180—225 senti kilo.

Soolatud kalad: Soolatud siig 90—120 s. kilo.

Suitsetatud kalad: Räimed 6—10 s., kilud 6—8 senti kümme, silmud 19—25 senti paar, ahwenad 80—100 s., haugid 100 s., wimmad 100—125 s., lestad 100 s., latikad 100—110 s., tursad 50 s., siiad 150—250 senti, angerjad 200—300 s., lõhed 700—1200 senti kilo, lõhemari 1000 senti kilo.

Puuwili ja marjad. Õunad 15—60 senti, pirnid 40—120 s., ploomid 50—120 s., kreegid 25—30 s., punased sõstrad 30—35 s., pohlad 30 s., jõhwikad 20 senti kilo.

Seened: Wärsked purawikud 100—120 s., soolatud seened 40—75 s., riisikad 100—160 senti kilo.

Jõuwankrid kontrolli all.

Puudusi esines peamiselt maal asetsewate jõuwankrite juures.

Teisipäewal toimus Paides maawalitsuse juures jõuwankrite järjekordne ülewaatus.

Ülewaatusele oli toodud 78 jõuwankrit, neist autosid 38 ja mootorjalgrattaid 40. Kuna kewadisel ülewaatusel jõuwankrid olid üldiselt hästi korras, siis seekordsel ülewaatusel esines õige palju puudusi. 38 autost olid korras 22, kuna 16 auto juures esines puudusi. Kolme auto juures esinenud puudused olid niiwõrd suured, et nende omanikele koostati protokollid.

Mootorrataste juures esines wähemaid puudusi ainult kahel. Peamisteks puudusteks autode juures olid rikked juhtimismehhanismides, walgustusseadeldistes ja pidurites. Weoautode juures esines sagedase puudusena weokonksude puudumine. Muide esines puudusi peamiselt maal asuwatel autodel, kuna linnas asuwad jõuwankrid olid üldiselt korras. Mitte korrasolewate jõuwankrite omanikele anti tähtajad puuduste kõrwaldamiseks ja neil tuleb uuesti tuua masinad järelewaatusele.

Maaweekomisjon oli koos.

Sundkorrashoiu alla kuuluwate weejuhtmete nimekirjas tehti kustutamisi.

Teisipäewal peeti Järwa maawalitsuse ruumes maaweekomisjoni järjekordne koosolek, kus kinnitati Paide-Tarbja ja Alliku-paju-Kullimaa weeühisuste peakoosolekute otsused.

Abaja-Waali weeühisuse asutamiseks loaandmine lükati edasi kuni täiendawate andmete esitamiseni. Selmärgitud weeühisuse asutamise wastu oli muide esitatud hulk proteste.

Wiisu-Koordi-Kaaruka weeühisuse asutamine otsustati samuti edasi lükata kuni täiendawate andmete esitamiseni Wodja weskipaisu kaotamise ja mõningate sildade ehitamise asjus.

Päinurme-Silmsi weeühisuse otsused kinnitati ja ühisuse piirkonnas asuwate sundkorrashoiu alla kuuluwate weejuhtmete korrastamise tähtaega pikendati kuni 10. oktoobrini.

Sundkorrashoiu alla kuuluwate weejuhtmete nimestikust otsustati kustutada wastawate weeühisuste tegutsema hakkamise tõttu: Alliku wallas Kärewere-Oisu-Muuga peakraaw, Esna wallas Wiisu-Kuiwajõe peakraaw, Koigi wallas Abaja-Merja-Waali ja Piirisilla peakraaw, Kuksema wallas Kaaruka peakraaw ja Rakke wallas Ao-ülesoo peakraaw.

Sundkorrashoiu alla kuuluwate weejuhtmete nimestikust kustutati weel Kagawere ja Wariwere peakraawid, kuna nende korrashoid senisel kujul ei ole teostataw ja nõuab asjatuid kulusid.

Häid tagajärgi Tapa koolinoorte kergejõustikuwõistlusil.

Püstitati 10 uut kooli rekordit.

Tapa gümnaasiumis ja keskkoolis lõppesid sügisesed kergejõustiku wõistlused, kus waatamata halbadele ilmadele ja wihmast libestunud wäljakule saawutati wõrdlemisi häid tulemusi. Pinewas wõistluses püstitati isegi 10 uut kooli rekordit, neist 8 poiste A-klassis ja 2 noorte B-klassis.

Esimestele kohtadele tulid: Poiste A-klassis: 60 mtr. j. — H. Einpaul — 8,0 (uus rekord), 400 mtr. jooks — Biedermann — 62,8 (uus rekord), 4×60 mtr. teatejooks — 3. progümn. klass — 35,0 (uus rekord); kaugushüpe — H. Einpaul — 5,23 (uus rekord), kõrgushüpe — E. Purro — 1.40, teiwashüpe — Biedermann — 2.50 (uus rekord), kuulitõuge — H. Lomp — 11.06 (uus rekord), ketaheide — H. Einpaul — 32.79 (uus rekord), odawise — H. Lomp — 44.47 (uus rekord); noorte B-klassis: 60 mtr. — K. Orre 7,6, 400 mtr. — E. Talwe 62,2. 1000 mtr. — J. Lomp 3.16,0, 4×100 mtr. teatejooks — 1. gümn. klass 51,0, kaugus — K. Orre 6,05, kõrgus — E. Talwe 1.50, teiwas — J. Lomp 2.60, kuul — Ü. Lepik 13.00 (uus rekord), ketas — Ü. Lepik 37.47, oda — Ü. Lepik 47.30; noorte A-klassis: 100 mtr. — A. Raadik 12,8, kaugus — A. Raadik 5,90, kõrgus — A. Raadik 1.50, kuul — A. Raadik 11.52, ketas — A. Raadik 33.52, oda — A. Raadik 40.50.

Parimateks sportlasteks osutusid poiste A-klassis Biedermann 31-punktiga, noorte B-klassis Ü. Lepik — 36 p. ja noorte A-klassis A. Raadik — 36 punktiga, kes omasid eriauhinnad. Klassidest osutus parimaks progümn. 1. klass 159 punktiga, wõites sellega W. R. Presidendi pildi. Teiseks jäi gümn. 1. klass 118 punktiga.

Lähemal ajal tuleb pidamisele traditsiooniline koolide kolmikwõistlus Tapa-Jäneda-W.-Maarja wahel.

Eesti Draamateater Paides.

Esmaspäeval, 26. skp. toimub Paide rahvamajas „Talupoegade kuninga" ettekanne Eesti Draamateatrilt. Saksa arvustaja dr. J. V. Widmann kirjutab „Talupoegade kuninga" („Erik XIV") kohta: „Ma ei tunne ühtki ajaloolist draamat, milles naturalistlik printsiip nii kindlalt oleks läbi viidud, kui Strindbergi selles näidendis."

Ja tõepoolest on „Talupoegade kuningas" sellise dramaatilise pingega teos, mida harva kohtame maailma näitekirjanduses. Strindbergi kunstnikuvaim on haaranud tugevaid ning vastastoimelisi temperamente ja olukordi kuningakojast tänavakehvikuteni ning liitnud nad üheks lavaliseks tervikuks. Ta tegelased on varustatud üldinimlikkude põhikirgedega, mis annab näidendile alatise elulisuse ning näitlejaile avara tõlgendamise võimaluse.

Eesti Draamateatri ettekandes mängib seda talupoegade ning oma ettevõtete õnnetuste-kuningat Erikut R. Tarmo. Targa ning julma riigiprokuraatori Görani osa tõlgendab A. Sunne, kuna kolmanda keskkuju — kuninga õilsa armukese Karini rollis esineb noor teatrijõud Erna Korjus. Ülejäänud tegelaskonnas esinevad: V. Alev, L. Hansen, A. Hõimre, J. Kaljola, R. Kalk, L. Lasner, L. Martin, J. Mürk, R. Opsola, M. Orgussaar, L. Paberit, P. Ruubel, O. Seliaru ja L. Tui. Lavastus — Ruut Tarmolt, lavapildid — P. Raudveelt, kostüümikavandid K. Lutsult.

Niglas ja Linnabet 3 aastaks töölaagrisse.

Paide jaoskonnakohtunik mõistis 3 aastaks töölaagrisse Paides Nurme tän. 2 elutsewa August Niglase, 33 a. wana, ja Särewere wallas Kolu as. elutsewa Ernst Linnabeti, 35 a. wana.

Niglas on wabaabielus Aliide Saarelahuga, kellega tal sündinud 3 last. Neist on wanim 8- ja noorim 2-aastane. Niglas on hea töömees, teenides keskmiselt 100 krooni kuus, kuid joob teenistuse maha ega anna perekonnale abi. Töölaagrisse läheb ta oma wabaabielu-naise nõudel.

Ernst Linnabet, end. politseikordnik ja asundustalu pida Kolus, on andunud samuti joomisele ja ulakustele. Tema töölaagrisse saatmist nõudis isa.

Rahawaraus Koerus.

Koeru alewikus elutsew Olga Potmann teatas politseile, et temal on lukustamatusi öölaua sahtlist warastatud 30 kr. raha. Waraguses süüdistab Poman oma teenijat E. S-i, kellelt ta 27 kr. kätte saanud.

Lõpsiwõistlused Kärawetel.

Läinud pühapäewal toimus Kärawete mõisa majapidamises Ambla Põllumeeste Selts korraldusel lõpsiwõistlused, millest oli 6 osawõtjat. Esimese auhinna wääriliseks tunnistati Heli Rajaweer, teise auhinna said Meeta Sepp, Helmi Tippi, Helmi Polton ja Juuli Kabruska, kuna kolmanda auhinnaga tuli leppida Juuli Antowil. Kõigile anti lõpsimärgid ja rahalisi auhindu.

Soomusronglased 1. diwiisi meistriks.

Rakweres lõppesid pühapäewal 1. diwiisi meistriwõistlused.

Reede õhtul kella 5 ajal kohtasid Rakwere staadionil 1. diwiisi jalgpalli lõppwõistluste sarjas 5. üksiku jalawäepataljoni ja Tapa soomusrongide rügemendi jalgpallimeeskonnad, kus wõitjaks tuli pataljon 4:1. Poolaeg 2:0. Wahekohtunikuna wilistas kpt. Reinlo.

Waatamata sellele tuli aga Tapa soomusrongi rüg. jalgpallimeeskond pühapäewal seeaastaseks 1. diwiisi meistriks, saades seega endale ka diwiisiülema poolt wäljapandud rändauhinna. Auhinna andis wõidukale meeskonnale üle 1. diwiisi staabiülem kol. Matsaln. Samuti andis ta igale meistermeeskonnas mängijale wäikesemaid auhindu.

Pühapäewaseks wastaseks soomusronglastele oli 1. suurtükiwäegrupi meeskond, keda soomusronglased wõitsid tubli tagajärjega 4:0 (1:0). Wahekohtunikuna wilistas kpt. Reinlo. Esimesel poolajal soodustas 1. gruppi tuul, kuid sellele waatamata õnnestus soomusronglastel teha seisu 1:0. Teisel poolajal olid aga soomusronglased täielikus ülekaalus ning mäng toimus suuremas enamuses Narwa wärawa all. Kuigi suurtükimehed püüdsid teha kõik, mis wõimalik, tuli siiski tugewamale alla wanduda.

A. Liiwik lõikas esikohti.

Järwa laskurite saawutusi üleriigilistel kaitseliidu laskemeistriwõistlustel.

Pühapäewal lõppesid Tallinnas Mustamäe laskerajal kolm päewa kestnud üleriigilised K. L. laskemeisterwõistlused. Seekord ei käinud Järwa laskurite käsi eriliselt hästi, kuigi tuldi 14 wõistlewa malewa hulgas wiiendaks. Järwa malewast mööduśid täiesti ootamatult Harju- ja Wõru malewad. Ilm wõistlusteks ei olnud soodus, kuid Järwa malewal oli algus sellele waatamata paljulubaw. Suurmeister A. Liiwik esimesel wõistluspäewal saawutas esikoha w.-kalibrilisest eripüssist tulemusega 577 ja teise koha sõjapüssist 527 silmaga. Lahingilmelises ja punktilaskmises küttide klassis jäi A. Liiwik teisele kohale. Teised Järwa laskurid ei suutnud tugewas konkurentsis individuaalselt esikohtadele pääseda, kuid esinesid wäga ühtlase meeskonnana, mille tulemusena peab märkima meistergrupiks tulewat w.-kalibripüssis ja küttide klassis punktilaskmises täiskalibripüssist. Esimesse gruppi kuuluśid: E. Kikk, E. Igarik, O. Kerles, P. Kaare, R. Plutus, W. Aulik, H. Puidet, B. Raadik, E. Reitkam ja A. Nupp, grupi tulemuseks oli 2705 silma. Teise gruppi: A. Liiwik, E. Igarik, P. Kaare, E. Kikk, H. Puidet, E. Reitkam, W. Aulik, B. Raadik, A. Tobre ja J. Laube — grupi tagajärjeks oli 2374 silma. Arwestades waid laskurite tulemusi püssisid Järwa laskurid kindlalt teisel kohal, kuid kuulipildurite täielik ebaõnnestumine suurus malewa pisut teenimatult 5. kohale. Waatamata, et 5. koht on halwim, mida Järwa laskurid kunagi saawutanud, wõib meeskonna esinemisega olla täiesti rahul. Loodetawasti järgmisel aastal Järwa laskuritel õnnestub paremini oma laskekuulsuse maksmapanek.

Tulewased meistrimehed teqid kergejõustikku.

Pühapäewal, 18. sept. toimusid Paide Tööstuskeskkooli omawahelised kergejõustiku wõistlused, millistest osawõtt oli elaw. Tagajärjed kujunesid keskpärasteks. Esikohtadele tulid: A kl. 100 m: E. Tikerpuu — 12,4. Kõrgushüppes: E. Neier — 145. Kaugushüppes: E. Tikerpuu — 5,25. Odaheites: J. Sarapik — 43,83. Kuulitõukes: J. Sarapik — 12,51. Kettaheites: P. Jaffi — 34,69. B kl. 60 m: J. Kaldas — 8,2. 1000 m: A. Siion 3,14,5. Kõrgushüppes: O. Kärk 135. Kaugushüppes: O. Kärk — 4,76. Kuulitõukes: J. Kaldas — 10,55. Odaheites: J. Simson — 34,95. 4×100 m teatejooksu wõitis abiturientide meeskond ajaga 4,2.

Leitud asju.

Septembrikuus on Paide leiubüroosse toodud jalgratta pump, kooliõpilase wormimüts, peenrahakott, wihmawari ja kaks jalgratta wõtit.

Türil maetakse surnuid ümber.

Mõni aeg tagasi maeti Türi kalmistul ümber 7 aastat tagasi surnud wäätsalase Karl Masa põrm, milline wiidi perekonnamatusepaika. Teisipäewal kaewati samal kalmistul wälja 8 kuu eest surnud ja maetud Türil elutsenud rohu- ja wärwikaupluse omaniku Wilhelm Saali põrm, milline wiidi Pärnu, kuhu ta maetakse perekonnamatusepaika.

Ratsamehed wõistlewad Wiljandis.

Pühapäewal, 25. sept. Wiljandis toimuwateks kolme malewa wahelisteks ratsawõistlusteks määrati Järwa malewat esitama 12-liikmeline meeskond, kuhu kuuluwad: E. Klemm, A. Krabi, J. Pääsuke, A. Muru, B. Palmberg, R. Paawelts, J. Muru, A. Netze, J. Truska, J. Kasearu, J. Randmaa ja J. Pudel. Pühapäewaseks wõistluseks kohalesõitu alustab meeskond juba reede õhtul.

Muide, Wiljandis toimuw Sakala-Harju-Järwa ratsameeste seekordne heitlus on teiskordne. Mullu, esimesel ühtswõistlusel Särewerest tuli teatawasti wõitjaks Sakala malew 598 punktiga, jättes Järwa malewa teiseks 444 punktiga. Kuigi Järwa ratsamehed tänawu on wõrdlemisi hoolikalt ette walmistanud suurwõistluseks, siiski esialgu ei hellitata lootusi esikohale pääsemiseks.

Eesti raudtee uutele alustele.

Vene-ajast pärit korraldus tuleb asendada uute, Eesti oludele vastavate põhimõtetega.— Selleks määrati raudteede ümberkorralduse erikomisjon.

Teeminister N. Wiitak on määranud ametisse oma käskkirjaga

raudtee erikomisjoni,

mille ülesandeks oleks riigi raudteede ekspluateerimise aluste otstarbekohasuse selgitamine ja meie oludele majanduslikult ning tehniliselt ajaõuetekohase tegewuse ja arendamise kawa koostamine.

Komisjonil tuleb waadata läbi ka seni Raudteede talituse poolt walmistatud kawad, nende kohta wõtta seisukoht ja tarbekorral ülesandeks teha koostada uusi kawasid ning esitada komisjonile.

üksikasjadest tuleb selgitada komisjonil palju eriküsimusi,

nagu otstarbekat liiklemise korraldust raudteel (rongide liiklus ja koossead), meie liiklustingimustele paremini wastawate weoabinõude walikut, raudtee-ehitiste täiendamise kawasid, raudteede wõrgu arendamise kawa, weotingimuste lihtsustamist, raudtee materjali hankimise küsimust ja lõpuks koostöowõimalust jõuwankri liiklusega.

Komisjoni töö huwides tuleb Raudteede talitusel, samuti Teeministeeriuma teistel asutistel anda komisjoni käsutusse wajalikud andmed, kalkulatsioonid ning kawad.

Komisjon on wiieliikmeline:

Esimees — teeministri abi inf. K. Jürgenson, esimehe abi — Teeministeeriumi peainspektor J. Ulk ja liikmed — Raudteede talituse direktor J. Raudsep, dir. O. Suursöödning dir. A. Kerem. Komisjoni konsultandid on: prof. O. Maddison, dir. A. Oinas, insp. H. Uuemõis ja dir. W. Reinok.

Raudteede erikomisjoni kohta ligema selguse saamiseks pöördusime järelepärimisega teeminister N. Wiitak'i poole, kes meile lahkelt seletas järgmist:

Raudtee on rahwamajanduslikult määratu tähtsusega tegur. Raudtee kaudne mõju majanduselule on wäga suur. Oma tariifipoliitika kaudu mõjutab ta ühtlaselt nii töötuse, põllumajanduse kui ka kaubanduse arengut.

Kaupade weohind raudteel on aastas umbes 200 milj. krooni.

See summa on kogu ulatuses teguriks rahwamajanduses, mille mõju majandusaladele on wäga suur. Samuti mõjutab raudtee rahwamajanduse arengut ka reisiliikluse osas.

Eesti raudtee on pärit Wene ajast

nii oma wõrgu, liikluskorralduse ja põhimõtete poolest. Kuni praeguseni on raudtee tegutsenud neil weneaegsetel alustel, mida on aeg-ajalt küll wiidud rohkem kokkukõlla praeguste nõuetega, ent kogu süsteemis siiski suuri muudatusi ei ole saadud teha. Wene ajal oli meie raudtee ühe suure raudteede wõrgu osakene ning kogu tema ekspluateerimine ja ka wõrgu ehitus oli wastaw sellele.

Eesti raudteede wõrk ei ole ehitatud Eesti riigi praeguste nõuete kohaselt.

Asja asutatud komisjon peab selgitama alusetd, kuiwõrd wastab praegune raudteede korraldus meie iseseiswale riigile. Seda küll peamiselt ekspluatatsiooni mõttes, kuna raudteedewõrku suuremaid muudatusi ei saa tuua, arwestades suuri kulusid, mis sellega olekśid seoses. Ent

raudteede kasutamist wõib kohandada meie oludele.

Komisjon peab siin ütlema oma sõna, püstitades meie oludele wastawa süsteemi alused. Seejuures peab ta wõtma arwesse ka kõik tehnilisest arengust tekkinud wõimalused ning arwestama ka edaspidist tehnilist arengut.

See töö on kahtlemata wäga raske, sest kusagilt ei ole wõtta eeskujuks teisi wäikeriike, kes oma raudteede kasutamist on pidanud hakkama arendama säärasest olukorrast, milles wiibib praegu Eesti. Suurriikide raudteede tegewus aga ei saa olla meile eeskujuks, kuna seal tingimused ning nõuded raudteel on hoopis erinewad.

Komisjon peab asuma töösse iseseiswalt ilma eeskujudeta ja püstitama ise uued alused.

Selle komisjoni ülesanne ei ole mitte jookswa töö sisse segamine, waid just selgitada raami, mida anda meie tulewasele raudteede korraldusele, lõpetas teeminister N Wiitak.

Tapa sõnumeid.

Laupäewal awatakse perekonna-õhtute hooaeg. Eelolewal laupäewal, 24. skp. awab E. Punase Risti Tapa komitee Tapa tänawuse perekonna- ja teeõhtute hooaja suurejoonelise perekonnaõhtuga Tapa R. K. S. ruumes. Solistina esineb tollel lõbuskirewal õhtul meie kuulsamaid tenoreid Eedo Karrisoo, keda klaweril saadab W. Rinne. Peale selle on kawas Meinhardti nali „Rawitsemisel", mille tegelastena üllatawad publikut Tapal seni tundmatud lawalised suurused. Mugaw weini- ja öllebaar töötab hoolitseda ülewa meeleolu ja jazz-orkester lõbusa jalakeerutuse eest. Õhtul toimub ka komitee asjalise loterii wäljaloosimine. Puhas sissetulek perekonnaõhtust on mõeldud puudustkannatawaile haigeile abiandmiseks, milleks komitee senigi Kosutanud tõhusat abi. Kõnelema on õhtule palutud toim. Ed. Laaman, külalisena oodatakse kohale ka P. R. peawal. dir. J. Nymanni.

Linna algkooli määrati uus õpetaja. Ühenduses 13-klassikomplekti awamisega Tapa linna algkoolis, mis alustas tegewust 15. skp., on algkooli uueks õpetaja kohustetäitjaks määratud Hilda Laul.

Kiriku noored pidasid koosolekut. Pühapäewal oli Tapa-Jakobi kirikus korraldatud noorte koosolek, millest osawõtt noorte poolt kahjuks kujunes loiuks. Koosoleu awas õp. J. Gnadenteich, millele järgnewalt kogunduse noorteühingu liikmed prl-id Joost, Arenschild ja hr. Randla kõnelesid muljetest suwel Kundas peetud kirikunoorte kongressil.

Kui 40-kroonise maksuwõla protsendid tõusewad üle 400 krooni. Kui kalliks wõib kodanikule minna hoolimatus oma maksukohustuste õigeaegse tasumise wastu, näitab kujukalt alltoodud juhtum. Eduard Sassiad, kes waremalt elutses Tapal, jättis linnale tasumata elektriwoolumaksu 39 kr. ja 46 snt. Tapa jaoskonnakohtunik mõistis 28. juunil 1932. a. Ed. Sassiadilt linna kasuks wälja maksusumma ühes wiiwitustrahwiga ½ prots. päewas, alates 26. maist 1932. a. kuni äramaksmise päewani. Kuna summat aga senini pole korda läinud sisse nõuda, on wiiwitusprotsendid tõusnud juba üle 420 krooni! Nüüd esines E. Sassiad, kelle palgale nõudmine Kohtla-Järwel pööratud, linnawalitsuse poole palwega, et linn loobuks wäljamõistetud protsendi nõudmisest ja lepiks hariliku 6-prots. aastas. Linnawalitsus esitaski E. Sassiadi palwe oma pooldawa seisukohaga linnawolikogule, kuid tehnilistel põhjustel jäeti küsimus seekord otsustamata.

Pühapäewal wiimane aiapidu. Eelolewal pühapäewal toimub Tapal tänawuse hooaja wiimane aiapidu, mille korraldab kaitseliidu Tapa malewkond. Aiapidu algab tuletõrje aias kell 13 päewal. Et peokülalistel ei hakkaks wilu, selle eest hoolitsewad talutare, kohwik ja baar oma rikkalike söökide-jookide tagawaraga. Loterii-allegri peawõiduks on seekord nägus raamatukapp, peale selle igasugused wäärtuslikke esemeid. Mängib puhkpillideorkester.

Türi uudiseid.

Keskkoolide lastewanemad olid koos. Pühapäewal peetj koolimajas keskkoolide ja eragümnaasiumi lastewanemate üldkoosolek, millest wõttis osa üle 40 lapsewanema. Üksikasjaliku ülewaate keskkoolide ja eragümnaasiumi õppetööst algawal kooliaastal andis keskkoolide juhataja J. Witsut.

Ülewaate keskkoolide lastewanemate komitee tegewusest möödunud aastal esitas pr. Anniko. Eelolewaks kooliaastaks waliti lastewanemate komiteesse: prouad Soilts, Lääts, Saarest, Liiwoja, Prignits, Tima, Aun, Mällo, Rõigas ja härrad Gregor, Soilts, Rõigas, kandidaatideks said prouad Raua, Järma ja Kiwilo ning hr. Heinberg. Läbirääkimistel nurisesid lastewanemad, et wõimlemistundidel koormatawat õpilasi ülewõimlemisega.

Edasi awaldas keskkoolide juhataja J. Witsut soowi, et keskkoolide juurde kutsutaks lähemal ajal ellu sihtasutus eragümnaasiumi ülalpidamiseks, mis wõimaldab Haridusministeeriumilt saada toetust eragümnaasiumi õppejõudude palkade maksmiseks. Koosolek, mis kestis ligemale 3 tundi, lõppes õhtul kell 7.

Kontrolliti pagaritööstusi. Politsei teostas neil päewil öösist kontrolli pagaritööstustes, et näha, kas töötsused täidawad öötöökeelu seadust. Kontrollimisel käis 3 pagaritööstuses töö keelatud ajal.

Uudismaadel algab jälle tegewus.

Põllumehe sügistööde lõpulejõudmisel on algamas ja osalt juba alanud tegewus uudismaadel, mida käesolewal sügisel soodustab eriti soe sügis ja wee wähesus. Kuna rehepeksuga hakatakse jõudma lõpule, siis traktorid on osalt juba pöördunud uudismaadele sooritama künnitöid. Samal ajal on tehtud juba ka alguse kiwilõhkumise kursuste korraldamisega, mis samuti tähtis uudismaade harijaile.

Paide konwendi piirkonnas on tulemas lähemal ajal kiwi- ja kändudelõhkumise kursused Mäo asunduses Kuusiku talus ja Anna wallas Pikaküla as. Kraawi talus.

Teadaanne raadio ostjatele!

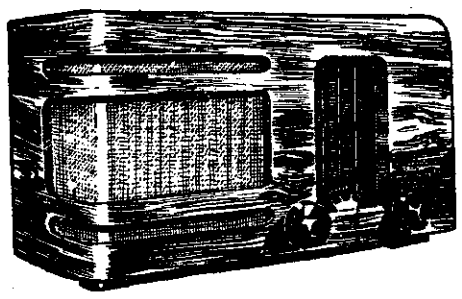

A-S. „ARE" raadiotehas

Käesoleval hooajal ei ole tarvis vaevata ennast raadio valikuga, sest laskis välja uued mudelid, mis ütlevad rohkem kui igasugune kirjeldus. Vaja neid kord näha ja proovida:

SIMMAN, 2-lambiline, 3 lainealaga, patareiap. Kr. 90.—
KADRILL, 3-lambiline, 3 lainealaga, patareiap. Kr. 130.—
VIBUANE, 3-lambiline, 3 lainealaga, patareiap. Kr. 145.—
TUUSLAR, 4-lambiline, 3 lainealaga, patareiap. Kr. 195.—
VIKERLANE, 5-lambiline, 3 lainealaga, patareiap. Kr. 240.—
TRUMP, elektri-võrkapar. 3 laineal. Kr. 120.—
MENUETT, elektri-võrkap. 3 laineal. Kr. 195.—
TITAAN, elektri-võrkap. 3 lainealaga Kr. 230.—

Standard-Raadio Joh. Rammul 1938/39. a. kõik mudelid saadaval. Kuulsad Saksa „Mende" raadioaparaadid müügil. Minu eesmärk on — pakkuda parimat, mida tehnika üldse võimaldab. Palun tutvuneda minu raadioäris uute mudelitega. Demonstreerimine ei kohusta ostma. Kõigile tasuta nõuanne raadio ostmisel.
Juhime ostjate tähelepanu asjaolule, et mõned firmad aimavad järele „ARE" nime ja püüavad alaväärtuslikkude aparaatidega ostjaid eksiteele viia. Igal õigel „ARE" aparaadil on vabriku nimi.

Villem Rakfeldti raadio-äri

Paides, Turg 18. Telefon 109.

Parimat sõpra

Rudolf Mets'a

mälestame kurbuses ja avaldame kaastunnet abikaasale ja tütrele

Mandel abikaasaga
Rosenblatt abikaasaga

Suurem hulk häid

Šropšire tõugu lambaid

müüa

Naistewälja külas „Uustalul"; kirja aadr.: Tamsalu. Müüdawad lambad on kewadised Shropshire tõugu jäär- ja utetalled ning wanemad uted Rootsist importeeritud jääraga paaritatud. O. Tamjärw.

Sügishooajaks kohale jõudnud naiste ja meeste

sügismantlid ja ülikonnad.

Kootud kampsunid. Karusnahku ja igasugu pudukaupa pakub soodsatel tingimustel

R. Blumberg'i

walmisriieteäri

Paides, Turg 19.

EESTI DRAAMA TEATER

EESTI DRAAMATEATER
Paides,
esmaspäeval, 26. septembril
Rahwamajas
kell 8 õhtul

„Talupoegade kuningas"

(„Eerik 14.")
A. Strindbergi näidend 5-es waatuses.
Näitejuht — Ruut Tarmo.
Lawapildid: Pärn Raudwee.
Eelmüük Tarwit. Ühisus „Iwa" kaupluses.

Kunsthambad.
Hambaarst L. LIUS
Tapal, Ambla mnt. 5, tel. 44.
Wõtan haigeid wastu iga päew kl. 9—11 ja 6—7.
Laup. wastuwõtmist ei ole.

Keskealine naisterahvas
otsib
teenistust
kas kooliteenijaks wõi perenaiseks. Pakkumised saata: L. Oras, Wistla erapk. Ratwa.

Vodja turbarabasse
wajatakse kohe
turbakärutajat.
Aadr.: Wodja pk. 13. Joh. Rakk.

Riide- ja valmisriideäri
Aliide Ruus
Paides, Pikk 2.
soowitab suures walikus mõõdukate hindadega naiste laseid kleidiriideid. Walmiskleite. Wateeritud ja wilt laseid kleidiriideid. Walmskleite. Wateeritud ja wilt woodipaipu. Igasugust hooaja pudu- ja moekaupa.

Paides käidawas tänawas randteesjaama ligidal
müüa
2 head ehituskrunti,
osalt noorte wiljapuude ja marjapõõsastega. Ligemaid teateid annab E. Tael, Paides, Rüütli 14.

Riigi 7. klassiloterii
I klassi wabu piletiraamatuid on weel piiratud arwul müügil
Järva Maleva Staabis
Paides, Pärnu t. 53.

Vajangu Kartulilühing
kaupleb wälja Einmanni piiritustehase aurukatla
müürimistööd
pühapäewal, 25. septembril 1938. a. kell 11 Einmanni piiritusetehase ruumes. Juhatus.

Olen kirjutanud „Kaaruka külapoiste laulu" ja
vabandan E. Milder'i ees.
A. Sootna
Paides, 21. sept. 1938. a.

Vajatakse
möldrit,
kes ka saeweski tööd tunneb. Pakkumised saata ühes palgatingimustega sit.

Vajatakse kohe
ausat ja korralikku lastarmastatwat
teenijat,
kes ka keeta oskab. Küsida Paides, Komendanti juukseteõõstus, Turg 15. Tel. 75.

Lugege, tellige, levitage
Järva Teataja't

Tutvust
soowitwad kolm noortmeest ja
neiu, noorte tütarlastega härradega,
wanus 15—25 a. Foto soowitaw. Kirjad Arawete Tartwitajate üh., „Ats", „Juks", „Riks" ja „Welly".